

Patent kao pravno sredstvo uređenja pravno poslovnih odnosa između pravnih i fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj

Mandić, Marija

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:849437>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-28**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić
Stručni diplomski studij
Projektni menadžment

MARIJA MANDIĆ

PATENT KAO PRAVNO SREDSTVO
UREĐENJA PRAVNO POSLOVNIH ODNOSA
IZMEĐU PRAVNIH I FIZIČKIH OSOBA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Zaprešić, 2024. godina

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić
Stručni diplomski studij
Projektni menadžment

DIPLOMSKI RAD

PATENT KAO PRAVNO SREDSTVO
UREĐENJA PRAVNO POSLOVNIH ODNOSA
IZMEĐU PRAVNIH I FIZIČKIH OSOBA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Mentor:

Izr.prof.dr.sc. Sašo Murtič, univ.dipl.prav.

Naziv kolegija:

UPRAVLJANJE ZNANJEM I INTELEKTUALNIM
VLASNIŠTVOM U PROJEKTIMA

Studentica:

Marija Mandić

JMBAG studenta:

0016120778

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	9
2.1. Predmet istraživanja	9
2.2. Problem istraživanja	9
2.3. Teze istraživanja	10
2.5. Metoda istraživanja	11
3. SVJEDODŽBA O DODATNOJ ZAŠTITI U DOMAĆEM I UPOREDNOM PRAVU KAO PODRUČJE ISTRAŽIVANJA.....	12
3.1. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti	12
3.2. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti i rok trajanja na patentu	14
3.2.1. Postupak za podnošenje prijave	14
3.2.2. Patentna prijava i svjedodžba.....	15
3.2.3. Rješenje o osiguranju dokaza.....	15
3.2.4. Isključiva prava vlasnika	16
3.2.5. Uloga suda u usporednom i domaćem pravu o Svjedodžbi o dodatnoj zaštiti	17
3.2.6. Uredbe EU i zakonodavstva.....	17
3.2.7. Zakon o patentu i uloga zakonodavstva.....	18
3.2.8. Institut u službenom glasilu	19
3.2.9. Zaštita i prava iz svjedodžbe	20
3.3. Zahtjev za priznanje patenta	22
3.3.1. Prijava patenta i objava.....	22
3.3.2. Povreda patenta	25
3.3.3. Patentibilnost izuma	28
4.1. Ostvarivanje autorskog i srodnih prava	34
4.2. Poslovi opunomoćenika.....	35
4.3. Zakon o autorskim pravima Republike Hrvatske.....	36

4.4. Prijavljivanje i zaštita patenta	38
4.5. Postupak zaštite patenta u Hrvatskoj	39
4.5.1. Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, i postupak zaštite istih	42
4.6. Osvrt na zakonodavstvo EU	44
4.6.1. Međunarodna i kooperativna klasifikacija patenata	46
4.6.2. Međunarodna zaštita patenta	47
4.6.3. Međunarodna prijava patenta (PCT)	48
4.6.4. Postupak prema PCT-u	49
4.6.5. Regionalna (europska) zaštita	51
4.6.6. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti (SPC)	52
4.6.7. Provedba prava intelektualnog vlasništva	53
4.6.8. Uporabni model zaštite patenta	58
4.7. Predmet zaštite uporabnog modela	59
4.7.1. Pretvorba prijave uporabnog modela	59
4.7.2. Benefiti opunomoćenja patentnog zastupnika u postupku pred DZIVom	60
4.7.3. Pravni učinci registriranog uporabnog modela	61
4.7.4. Prestanak uporabnog modela	62
5. RASPRAVA	67
6. ZAKLJUČNA MISAO	70
7. IZJAVA	72
BIOGRAFIJA	77

SAŽETAK

Pravo vlasništva predstavlja stvarno pravo na određenu stvar i ovlašćuje svoga vlasnika (nositelja), da s tom stvari i koristima od nje čini što ga je volja te da svakog drugog od toga pravno isključi, ako to nije protivno tuđim pravima ni zakonskim ograničenjima. Zato u pravu vlasništva, vlasnik ima pravo posjedovanja, uporabe, korištenja i raspolaganja svojom stvari. To i nije baš sasvim mjerodavno, jer vlasnik stvari, ipak, u svojstvu vlasništva ne smije izvršavati svoje pravo vlasništva preko granica ili koje su svim vlasnicima takvih stvari postavljene na temelju zakona radi zaštite interesa i sigurnosti države, prirode, ljudskoga okoliša i zdravlja ljudi. To nam govori, da je za razumijevanje vlasništva najprije potrebno razumjeti pojam stvarnog prava na stvari, koji kroz sinonim pojma govori tko je vlasnik i na koji način raspolaže stvarima. Vlasnik je pravna ili fizička osoba koja ima pravo korištenja materijalne ili nematerijalne stvari na temelju zakonskih propisa u pojedinom poduzeću. Možemo razumjeti da je objekt stvarnog prava stvar za koju se pretpostavlja da je nečija i prema tome ima vlasnika koji ima zakonskog zastupnika ili zakonsko pravo raspolagati tom stvari. Iz toga pravno gledano proizlazi da vlasnik stvari ima pravo ograničiti druge u raspolaganju tom stvari, a pritom biti svjestan da je stvarno pravo ograničeno istim pravima drugih. Vlasnička i druga stvarna prava moraju se ostvarivati u skladu s temeljnim načelima ovoga zakona, njihovom svrhom i naravi stvari. U ovoj studiji doznajemo da je intelektualno vlasništvo vrsta vlasništva koje je proizvod ljudske inteligencije i naziv je pravnog pojma koji brine o zaštiti intelektualne djelatnosti ili, drugim riječima, znanja. Stoga razumijemo da pravni pojam definira prava autora ili autora na njegovu intelektualnu tvorevinu i prava javnog pristupa tim tvorevinama. Njime se štiti znanje kako bi se promicalo širenje i korištenje intelektualnih tvorevina te poticala poštena trgovina koja pridonosi gospodarskom i društvenom razvoju društva. I u obrazovanju projektnog menadžmenta i predmeta upravljanja znanjem i intelektualnim vlasništvom, intelektualno vlasništvo je predstavljeno kao samostalno pravno područje, u kojem se zakonom utvrđuju vrsta i sadržaj tih prava, njihov opseg i način stjecanja, način ostvarivanja prava u slučaju povrede, te vrste i dopuštene oblike gospodarskog iskorištavanja. Isto se uređuje

međunarodnim ugovorima, europskim propisima i nacionalnim zakonodavstvom. Direktive su ugrađene u hrvatsko zakonodavstvo, dok se uredbe izravno primjenjuju. Uz međunarodne i europske propise, prava intelektualnog vlasništva u Hrvatskoj uređuju još i Zakon o autorskom i srodnim pravima, Zakon o industrijskom vlasništvu i Zakon o zaštiti topografije poluvodičkih sklopova (prema Konvenciji o osnivanje Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo). Općenito, zabrana intelektualnog vlasništva u svijetu je zapisana pod imenom copyright i pod vlasništvom podrazumijeva prije svega intelektualne proizvode. Stoga nositelj prava može zabraniti gospodarsko iskorištavanje predmeta prava za koje nije dao dopuštenje, jer se zaštita tih prava odnosi isključivo na djelatnost koja ostvaruje dobit. U svim slučajevima valja napomenuti da su ova prava teritorijalna i u pravilu vremenski ograničena, s izuzetkom žigova, trgovačkih imena i oznaka zemljopisnog podrijetla čija zaštita može trajati neograničeno vrijeme. Istekom zakonom propisanog roka predmet takve zaštite postaje javno dobro i svatko ga može slobodno koristiti u komercijalne svrhe. Stoga, pod pojmom intelektualnog vlasništva razumijevamo vrstu vlasništva koje proizlazi iz ljudskog intelekta odnosno razuma i znanja, jer smo svjedoci da je to područje koje kod nas i u svijetu sve više dobiva na značaju, budući da je ljudski um jedan od glavnih pokretača tehnološkog i kulturnog razvoja. Kreativna postignuća moraju biti zaštićena i primjereno nagrađena te tako potaknuti inovativne tvrtke i stvaratelje da nastave stvarati. Većina zakona klasificira intelektualna prava među patente, potvrde o dodatnoj zaštiti, dizajne, trgovačke znakove, oznake zemljopisnog podrijetla, autorska i srodna prava, registrirane topografije poluvodičkih sklopova, prava na uzgoj biljaka i tvrtke. U konkretnom slučaju nas zanima intelektualno vlasništvo vezano za „Patent“ koje ćemo prezentirati i tražiti argumente za objašnjenje patenta kao pravnog sredstva reguliranja pravnog prometa između fizičkih i pravnih osoba. Kroz studije razumijemo, da se s pravima intelektualnog vlasništva štite ljudske inovacije, kreacije i slično, gdje pravo intelektualnog vlasništva obuhvaća sustav pravnih instrumenata, kojima se uređuje način stjecanja intelektualnog vlasništva i način zaštite od njegovog neovlaštenog korištenja. Proizvodi ljudskog uma predstavljaju nematerijalna dobra čovjeka, čija je vrijednost u umnožavanju, upotrebi i prikazivanju

drugim ljudima, Svrha svega i nije skrivanje, zatvaranje ili fizička zaštita, nego upotreba pod pravnom zaštitom i dopuštenjem vlasnika. Zato se baš zbog društvene vrijednosti tih nematerijalnih dobara smatra, da kreativna ili umjetnička realizacija neke ideje, koja je plod ljudskog intelekta, pripada njezinom stvaratelju te pod određenim uvjetima, predstavlja njegovo intelektualno vlasništvo. Iako neopipljivo u fizičkom smislu, intelektualno vlasništvo ima sve karakteristike imovine, pa se ono može kupiti, prodati, licencirati, zamijeniti, pokloniti ili naslijediti kao i svako drugo vlasništvo. U poslovnom smislu intelektualno vlasništvo predstavlja nematerijalnu imovinu čije uspješno iskorištavanje može biti vrijedan temelj ili doprinos poslovanju. Kako bi prelazak u novu ekonomiju bio moguć, svako društvo nužno treba razviti svijest o vrijednosti ideja, ali i o pravima koja neophodno prate ideje i izume. Kroz razumijevanje prava intelektualnog vlasništva, smo u našem diplomskom radu proučavali segment intelektualnog vlasništva, kojeg smo detaljno obradili kroz okvir i primjer patenta kao dio intelektualnog vlasništva, odnosno svojine u svojstvu inovacija. Zbog opsega područja istraživanja bilo je nemoguće proširiti istraživanje na Europsku uniju ili izvan nje, jer je to područje toliko zanimljivo i opsežno da bi bilo moguće više istraživati i pokazati više saznanja, te iz tog razloga, ograničili smo se na područje Republike Hrvatske i njezino unutarnje pravo.

Ključne riječi: Intelektualno vlasništvo, Patent, Zaštita

ABSTRACT

In order to understand ownership, it is first necessary to understand the concept of a “real right”, which, outlines who the owner is, and the right to claim over a “thing” usually a physical object or property. The owner, often an individual person, is said to hold the exclusive right to use of the aforementioned thing based on legal regulations as seen fit. We can understand that an object of real right is a thing that is supposed to belong to someone and therefore, has an owner who has a legal representative or a legal right to dispose of that thing. From a legal point of view, it follows that the owner of the thing has the right to limit others in the disposal and use of that thing, while being aware that the real right is limited by the same rights of others. Ownership and other real rights must be exercised in accordance with the fundamental principles of this law, their purpose and the nature of the matter. In this study, we learn that intellectual property is a type of property that is a product of human intelligence and furthers as a legal term that concerns the protection of intellectual activity, underpinning the rights of the author(s) to the respective creation, and regulates the rights of public access and distribution to these creations. It protects knowledge in order to promote the spread and use of intellectual creations, encouraging fair trade that contributes to the economic and social development of society. Both in the education of project management and the subject of knowledge management and intellectual property, intellectual property is presented as an independent legal area, in which the law determines the type and content of these rights, their scope and method of acquisition, the method of exercising rights in case of infringement, and the types and permitted forms of economic exploitation. The same is regulated by international agreements, European regulations and national legislation. Directives are incorporated into Croatian legislation, while regulations are directly applicable. In addition to international and European regulations, intellectual property rights in Croatia are also regulated by the Law on Copyright and Related Rights, the Law on Industrial Property and the Law on Protection of the Topography of Semiconductor Circuits (according to the Convention on the Establishment of the World Organization for Intellectual Property). In general, the prohibition of intellectual property in the world is written under the name of copyright, and under ownership it means first of all intellectual products. Therefore,

the holder of the right can prohibit the economic exploitation of the object of the right for which he has not given permission, because the protection of these rights refers exclusively to the activity that generates profit. In all cases, it should be noted that these rights are territorial and, as a rule, limited in time, with the exception of trademarks, trade names and indications of geographical origin, the protection of which can last indefinitely. After the expiry of the period prescribed by law, the object of such protection becomes a public good and anyone can freely use it for commercial purposes. Therefore, under the term intellectual property we understand the type of property that arises from human intellect, that is, reason and knowledge, because we are witnesses that this is an area that is gaining more and more importance in our country and in the world, since the human mind is one of the main drivers of technological and cultural development.

Creative achievements must be protected and adequately rewarded, thus encouraging innovative companies and creators to continue creating. Most laws classify intellectual property rights among patents, supplementary protection certificates, designs, trademarks, geographical indications, copyright and related rights, registered topographies of semiconductor circuits, plant breeding rights, and companies. In this particular case, we are interested in the intellectual property related to the "Patent", which we will present and look for arguments to explain the patent as a legal means of regulating legal traffic between natural and legal persons. Through studies, we understand that intellectual property rights protect human innovations, creations and the like, where intellectual property rights include a system of legal instruments, which regulate the way to acquire intellectual property and the way to protect it from unauthorized use. The products of the human mind represent the intangible goods of man, the value of which is in reproduction, use and presentation to other people. The purpose of everything is not to hide, close or physically protect, but to use under legal protection and permission of the owner. That is why precisely because of the social value of these intangible goods, it is considered that the creative or artistic realization of an idea, which is the fruit of the human intellect, belongs to its creator and, under certain conditions, represents his intellectual property. Although intangible in a physical sense, intellectual property has all the characteristics of property, so it can be bought, sold, licensed,

exchanged, gifted or inherited like any other property. In the business sense, intellectual property is an intangible asset whose successful exploitation can be a valuable foundation or contribution to business. In order for the transition to the new economy to be possible, every society must necessarily develop an awareness of the value of ideas, but also of the rights that necessarily accompany ideas and inventions. Through the understanding of intellectual property rights, in our thesis we studied the segment of intellectual property, which we processed in detail through the framework and example of a patent as a part of intellectual property, i.e. property in the capacity of innovations. Due to the scope of the research area, it was impossible to extend the research to the European Union or beyond, because that area is so interesting and extensive that it would be possible to do more research and show more knowledge, and for this reason, we limited ourselves to the territory of the Republic of Croatia and its internal Law.

Keywords: Intellectual property, Patent, Protection

1. UVOD

Pravima intelektualnog vlasništva štite se ljudske inovacije i kreacije. Pravo intelektualnog vlasništva obuhvaća sustav pravnih instrumenata kojima se uređuje način stjecanja intelektualnog vlasništva i način zaštite od njegovog neovlaštenog korištenja. Intelektualno vlasništvo dijeli se na industrijsko vlasništvo (patenti, žigovi, industrijski dizajn, oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, topografija poluvodičkih proizvoda) te autorsko pravo i srodna prava.

Proizvodi ljudskog uma predstavljaju nematerijalna dobra, čija je vrijednost u umnožavanju, upotrebi i prikazivanju drugim ljudima, pa ih nije svrhovito a često niti moguće zaštititi sakrivanjem, zatvaranjem ili drugim mjerama fizičke zaštite. Zbog društvene vrijednosti tih nematerijalnih dobara smatra se da kreativna ili umjetnička realizacija neke ideje koja je plod ljudskog intelekta pripada njezinom stvaratelju te pod određenim uvjetima, predstavlja njegovo intelektualno vlasništvo. Iako neopipljivo u fizičkom smislu, intelektualno vlasništvo ima sve karakteristike imovine, pa se ono može kupiti, prodati, licencirati, zamijeniti, pokloniti ili naslijediti kao i svako drugo vlasništvo.

U poslovnom smislu intelektualno vlasništvo predstavlja nematerijalnu imovinu čije uspješno iskorištavanje može biti vrijedan temelj ili doprinos poslovanju. Kako bi prelazak u novu ekonomiju bio moguć, svako društvo nužno treba razviti svijest o vrijednosti ideja, ali i o pravima koja neophodno prate ideje i izume.

Kao što je nepovredivost osobnog vlasništva osnovna pretpostavka za nastanak i razvoj tržišnog gospodarstva kao dosad najefikasnijeg poznatog oblika

razmjene dobara i usluga, tako je i zaštita prava koja prate intelektualno vlasništvo nužan preduvjet razvoja ekonomije znanja.

Intelektualno vlasništvo skupni je naziv za vlasništvo nad rezultatima čovjekova stvaralačkog uma, što se odnosi na izume, literarna i umjetnička djela, kao i različite znakove razlikovanja, odnosno dizajn proizvoda i nazive koji služe za komercijalne svrhe. Iako se odnosi na nematerijalno vlasništvo, intelektualno vlasništvo daje pravo nositelju autorskog prava ili patenta, žiga, industrijskog obličja i drugog da raspoláže tim pravom kao materijalnim vlasništvom i da tako ostvari korist od svoga intelektualnog rada i ulaganja. Prema Vodiču za inovatore-poduzetnike, država upravnim aktom priznaje isključivo pravo na uporabu i raspolaganje tvorevinama intelektualnog stvaralaštva zaštićenim posebnim zakonima za svaki oblik industrijskog vlasništva, odnosno regulira autorska i srodna prava posebnim zakonom.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Predmet istraživanja

Svjedodžba o dodatnoj zaštiti može se izdati kada je temeljni patent priznat za lijek namijenjen ljudima ili životinjama ili za sredstvo za zaštitu bilja za koje je potrebno prethodno odobrenje nadležnog tijela (članak 58.).¹

2.2. Problem istraživanja

Kako sam postupak izdavanja odobrenja za stavljanje lijeka u promet traje neko vrijeme, kao posljedica toga proizlazi da efektivno razdoblje iskorištavanja patenata za proizvode kao što su lijekovi i proizvodi za zaštitu bilja može biti smanjeno na nekad čak i samo polovicu razdoblja patentne zaštite.

Tek nakon što dobije odobrenje za stavljanje lijeka u promet, nositelj patenta može početi komercijalno iskorištavati i ostvarivati profit od patenta, a ako postupak za odobrenje stavljanja na tržište traje npr. 10 godina od priznanja patenta, preostalo vrijeme za ostvarivanjem profita od izuma zaštićenog patentom je samo 10 godina.

Nakon mnogih nacionalnih inicijativa za uspostavu učinkovite zaštite patenata za ove proizvode putem nacionalnih neusklađenih sustava certifikata, uvedena je svjedodžba o dodatnoj zaštiti u Europskoj uniji.

¹ L. Marković; Institut svjedodžbe o dodatnoj zaštiti – osvrt na uređenje u Europskoj uniji i Republici Hrvatskoj, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2021.

2.3. Teze istraživanja

Utvrđene su sljedeće teze:

- Svjedodžba o dodatnoj zaštiti izdaje se kada je temeljni patent priznat za proizvod koji je sastavni dio lijeka za ljude ili životinje, odnosno sredstva za zaštitu bilja, za što je potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog tijela. Ova pretpostavka pretpostavlja da poboljšanja u regulaciji i izdavanju takvih certifikata mogu doprinijeti napretku u području zakona o intelektualnom vlasništvu.
- Učinci svjedodžbe o dodatnoj zaštiti počinju odmah po isteku zakonskog roka važenja patenta i omogućuju produljenje trajanja patenta. Ova teza pretpostavlja da proširenje patentne zaštite dodatnim certifikatima može dovesti do novih uvida i napretka u području patentnog prava, od čega će imati koristi i farmaceutski i poljoprivredni sektor.
- Postupak podnošenja zahtjeva za izdavanje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti pobliže je uređen propisom o provedbi Zakona o patentu. Ova pretpostavka sugerira da pročišćavanje proceduralnih aspekata patentnog prava može poboljšati učinkovitost i jasnoću procesa zaštite patenata, čime se pridonosi razvoju područja.

Ove teze predstavljaju pretpostavke da poboljšanja u specifičnim područjima regulacije patenata mogu dovesti do novih uvida i napretka u tom području. Istraživanjem i rješavanjem postavljenih hipoteza potvrdit će se ili opovrgnuti valjanost ovih teza, o čemu će biti riječi u analizi.

2.5. Metoda istraživanja

Korištene su sljedeće metode istraživanja:

- Usporedna: Ova je metoda korištena za usporedbu različitih pravnih okvira i praksi povezanih s izdavanjem i učincima svjedodžbe o dodatnoj zaštiti (SPC) u različitim jurisdikcijama. Ispitujući kako različite zemlje provode SPC propise, identificirali smo najbolje prakse i područja za poboljšanje.
- Deduktivna: Deduktivna metoda korištena je za provjeru općih teza ispitivanjem konkretnih slučajeva i primjera. Počevši od općih načela patentnog prava i SPC-ova, analizirali smo specifične slučajeve kako bismo vidjeli podupiru li šire teze navedene u radu.
- Deskriptivna: Deskriptivna metoda uključivala je dokumentiranje trenutnog stanja SPC propisa i njihove provedbe. To uključuje detaljne opise pravnih tekstova, postupaka i zahtjeva uključenih u dobivanje SPC-a, pružajući jasan i sveobuhvatan pregled teme.
- Analitička: Ova je metoda primijenjena za kritičko ispitivanje podataka i informacija prikupljenih usporednim i deskriptivnim istraživanjem. Analizirajući učinkovitost i implikacije SPC-ova, procijenili smo njihov utjecaj na farmaceutski i poljoprivredni sektor te identificirali potencijalna poboljšanja pravnog okvira.

Korištenjem ovih metoda, istraživanje ima za cilj pružiti temeljito razumijevanje SPC-ova, njihove trenutačne primjene i potencijalnih područja za napredak.

3. SVJEDODŽBA O DODATNOJ ZAŠTITI U DOMAĆEM I UPOREDNOM PRAVU KAO PODRUČJE ISTRAŽIVANJA

3.1. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti

Svjedodžba o dodatnoj zaštiti (SPC) je pravo intelektualnog vlasništva koje proširuje zaštitu patentiranih aktivnih sastojaka u farmaceutskim proizvodima i proizvodima za zaštitu bilja. SPC nadoknađuje izgubljeno vrijeme zbog dugotrajnog postupka dobivanja regulatornog odobrenja za stavljanje u promet, osiguravajući da vlasnik patenta može imati koristi od punog trajanja tržišne ekskluzivnosti koja je prvobitno bila predviđena patentom.

SPC stupa na snagu nakon isteka osnovnog patenta i može produžiti patentnu zaštitu do pet godina. U posebnim slučajevima, kao što su lijekovi namijenjeni pedijatrijskoj uporabi, može se odobriti produljenje od dodatnih šest mjeseci. Svrha SPC-a je osigurati do najviše 15 godina tržišne ekskluzivnosti od prvog datuma odobrenja za stavljanje u promet unutar Europskog gospodarskog prostora (EEA).²

Kako bi se kvalificirao za SPC, proizvod mora biti zaštićen osnovnim važećim patentom i mora imati valjano odobrenje za stavljanje u promet. To osigurava da se SPC dodjeljuje samo za proizvode koji su prošli rigorozna testiranja i postupke odobravanja, potvrđujući njihovu sigurnost i učinkovitost.³

Pravni okvir za SPC u Europskoj uniji uspostavljen je nekoliko uredbi, uključujući Uredbu (EZ) br. 469/2009 za farmaceutske proizvode i Uredbu (EZ) br. 1610/96 za proizvode za zaštitu bilja. Ti su propisi izmijenjeni i dopunjeni

² Supplementary protection certificates for pharmaceutical and plant protection products - European Commission (https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/pharmaceuticals/supplementary-protection-certificates_en).

³ Supplementary Protection Certificates - Dehns (<https://www.dehns.com/knowledge-hub/supplementary-protection-certificates/>).

kako bi uključili odredbe kao što je izuzeće od SPC-a za proizvodnju, koje dopušta proizvodnju proizvoda zaštićenih SPC-om za izvoz na tržišta izvan EU-a ili za skladištenje prije isteka SPC-a.⁴

SPC je ključan alat za proširenje tržišne ekskluzivnosti farmaceutskih proizvoda i proizvoda za zaštitu bilja, čime se potiče kontinuirano ulaganje u razvoj novih i inovativnih proizvoda.

Svjedodžba o dodatnoj zaštiti izdaje se na temelju zahtjeva nositelja temeljnog patenta ili njegovog pravnog sljednika ako su na dan njegovog podnošenja ispunjeni sljedeći uvjeti: ⁵

- da je proizvod zaštićen temeljnim patentom koji je na snazi,
- da je sukladno posebnim propisima izdano valjano odobrenje za stavljanje u promet proizvoda kao lijeka namijenjenog ljudima ili životinjama, odnosno proizvoda kao sredstva za zaštitu bilja, i da je predmetno odobrenje na snazi,
- da proizvod nije bio predmetom svjedodžbe,
- da je odobrenje za stavljanje u promet proizvoda kao lijeka namijenjenog ljudima ili životinjama, odnosno proizvoda kao sredstva za zaštitu bilja,
- da je prvo odobrenje za stavljanje u promet proizvoda u Hrvatskoj kao lijeka namijenjenog ljudima ili životinjama, odnosno proizvoda kao sredstva za zaštitu bilja, izdano nakon datuma određenog za primjenu Zakona o patentu.⁶

⁴ Supplementary Protection Certificates - Dehns (<https://www.dehns.com/knowledge-hub/supplementary-protection-certificates/>).

⁵ S. Marković; Pravo intelektualne svojine, Magistrat i Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007;

⁶ https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Zakon_o_patentu.pdf

3.2. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti i rok trajanja na patentu

Svjedodžbom se ne produljuje trajanje čitavog patenta, već isključivo zaštita proizašla iz temeljnog patenta za aktivnu tvar lijeka ili sredstva za zaštitu bilja. Rok trajanja patenta može se produljiti Svjedodžbom o dodatnoj zaštiti u slučaju da je temeljni patent priznat za lijek namijenjen ljudima ili životinjama ili sredstvo za zaštitu bilja, za čije stavljanje u promet je potrebno prethodno odobrenje nadležnoga državnog tijela, za vremenski period koji je protekao od datuma podnošenja prijave patenta do dana izdavanja prvog odobrenja za stavljanje u promet lijeka namijenjenog ljudima ili životinjama, odnosno sredstva za zaštitu bilja, umanjen za pet godina, ali ne dulje od pet godina od datuma stupanja Svjedodžbe na snagu, o čemu Zavod donosi rješenje.⁷

3.2.1. Postupak za podnošenje prijave

Postupak za dobivanje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti (SPC) započinje podnošenjem prijave nadležnom patentnom uredu. U Hrvatskoj se taj zahtjev podnosi Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo (DZIV). Prijava mora sadržavati posebne podatke o proizvodu, temeljnom patentu i odobrenju za stavljanje u promet. Potrebno je dostaviti popunjen zahtjev za priznanje patenta, prateću dokumentaciju i dokaz o uplati pratećih troškova. Prijava se podnosi u pisanoj formi, direktno ili putem pošte, telefaksa ili na službeni e-mail Instituta pod uvjetom da se u roku od 15 dana od njenog prijema u Institut dostavi u pisanom obliku. Za svaki pronalazak podnosi se posebna prijava.⁸

⁷S. Marković; Pravo intelektualne svojine, Magistrat i Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007;

⁸ https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Zakon_o_patentu.pdf

3.2.2. Patentna prijava i svjedodžba

Patentna prijava sadrži:

- Zahtjev za priznanje patenta (formular P1) sa naznakom da se zahtijeva priznanje patenta, naziv pronalaska koji odražava njegovu bit, podatke o podnosiocu prijave, podatke o pronalazaču.
 - Opis pronalaska koji treba biti jasan i detaljan.
 - Jedan ili više patentnih zahtjeva koji treba biti jasan, sažet i u cijelosti potkrijepljen opisom pronalaska i crtežima ako postoje.
 - Crteže na koje se pozivaju opis pronalaska i patentni zahtjevi.
 - Sažetak suštine pronalaska koji služi isključivo u svrhu tehničkog informiranja.
- Formular se popunjava na kompjuteru ili pisaćoj mašini. Podnosi se na hrvatskom jeziku, u dva primjerka, a ostali dodaci prijave u jednom primjerku. Jedan formular zadržava Institut, a drugi primjerak sa upisanim brojem prijave patenta, ulaznim brojem protokola, datumom i ovjerom se dostavlja podnosiocu i služi kao dokaz o utvrđivanju datuma podnošenja prijave.

Svjedodžba stupa na snagu nakon isteka temeljnog patenta i vrijedi do pet godina. Cjelokupna zaštita koju mogu pružiti patent i svjedodžba ne traje više od 15 godina od dobivanja prvog odobrenja za stavljanje u promet.

3.2.3. Rješenje o osiguranju dokaza

Rješenje o osiguranju dokaza dostavlja se u ovom slučaju odmah poslije izvođenja dokaza. Cilj ove mjere je da se osoba od koga se prikupljaju dokazi spriječi da ukloni ili uništi dokaze.

Izvođenje odnosno prikupljanje dokaza može se naročito odrediti:

- uviđajem prostorija, poslovne dokumentacije, baze podataka, kompjuterskih memorijskih jedinica ili drugih stvari,

- oduzimanjem uzoraka predmeta povrede,
- pregledom i predajom dokumenata,
- saslušanjem svjedoka i vještaka.⁹

3.2.4. Isključiva prava vlasnika

Patent osigurava vlasniku isključivo pravo na izradu, korištenje, stavljanje u promet ili prodaju izuma zaštićenog patentom. Patent predstavlja vlasništvo čiju upotrebu vlasnik može dopustiti drugim osobama na određeno vrijeme davanjem licence, ili ga u potpunosti prenijeti na druge osobe. Ako je pronalazak rezultat stvaralačkog rada više osoba, u prijavi patenta i ispravama sve te osobe se navode kao pronalazači.

Ako drukčije nije propisano, na postupak osiguranja dokaza slobodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku koje se odnose na sudske mjere osiguranja. Suprotna strana ima pravo tražiti vraćanje oduzetih predmeta, zabranu upotrebe pribavljenih informacija i naknadu štete ako se utvrdi da je osiguranje dokaza bilo neopravdano. Sud mora u postupku osiguranja dokaza osigurati:

- zaštitu povjerljivih podataka stranaka,
- onemogućiti zloupotrebu ove mjere, u namjeri pribavljanja povjerljivih podataka suprotne strane.¹⁰

⁹ https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Zakon_o_patentu.pdf

¹⁰ J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu, 2007

3.2.5. Uloga suda u usporednom i domaćem pravu o Svjedodžbi o dodatnoj zaštiti

Sud je ovlašten da rješenjem odredi provođenje bilo kojeg dokaza, posebno: uviđaj prostorija, poslovne dokumentacije, inventara, baza podataka, računskih memorijskih jedinica ili drugih stvari, oduzimanje uzoraka predmeta povrede, pregled i predaju dokumenata, određivanje i saslušanje vještaka, saslušanje svjedoka. Osiguranje dokaza može se tražiti i nakon pravomoćno okončanog postupka, ako je to potrebno u svrhu pokretanja postupka prema vanrednim pravnim lijekovima ili za vrijeme takvoga postupka. U postupku osiguranja dokaza primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o parničnom postupku.

3.2.6. Uredbe EU i zakonodavstva

Implementirane su Uredbe EU, koje se odnose na uvođenje svjedodžbe za dodatnu zaštitu lijekova i medicinskih proizvoda i na uvođenje certifikata za dodatnu zaštitu sredstava za zaštitu bilja. Zakonom je uvedena mogućnost produženja trajanja patenta putem svjedodžbe o dodatnoj vremenskoj zaštiti za lijekove i medicinske proizvode i za sredstva za zaštitu bilja, koji su već zaštićeni patentom, za vrijeme koje je bilo potrebno za stavljanje toga proizvoda na tržište, ali ne duže od pet godina od datuma stupanja svjedodžbe na snagu. Detaljnije je uređen postupak po međunarodnoj prijavi prema Ugovoru o suradnji u području patenata.

Propisan je i prijevremeni prestanak patenta odricanjem. Da bi se nositelj patenta odrekao svoga prava, Institutu mora podnijeti pisanu izjavu o odricanju o čemu Institut donosi zaključak. Ako je u registru upisano određeno pravo u

korist trećih osoba, nositelj patenta ne može se odreći patenta bez pisane suglasnosti tih osoba.

Odricanje od patenta odnosno konsenzualnog patenta upisuje se u Registar patenata i podatak o tome se objavljuje u službenom glasilu. Patent prestaje poništenjem od Instituta po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane strane zato što nisu ispunjeni materijalni uvjeti.¹¹

U svakom slučaju patent prestaje danom smrti nositelja patenta, odnosno danom gubitka statusa pravne osobe, osim ako je prešao na nasljednike, odnosno pravne sljednike. Patent prestaje oglašavanjem ništavim rješenja o priznanju patenta (poništaj). Ove odredbe se analogno primjenjuju i na prijavu patenta, konsenzualni patent kao i na svjedodžbu o dodatnoj zaštiti.

3.2.7. Zakon o patentu i uloga zakonodavstva

Zakon o patentu sadrži novo poglavlje koje se odnosi na uvođenje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za lijekove namijenjene ljudima i životinjama i proizvode za zaštitu bilja, a u cilju harmonizacije prava sa pravom Europske unije.

Razlog za uvođenje ovog vida dodatne zaštite opravdava se činjenicom da period koji protekne od podnošenja prijave patenta za pronalazak koji se odnosi na lijek za ljude ili životinje i sredstva za zaštitu bilja podliježe obavezi dobivanja dozvole od strane nadležnog organa za stavljanje takvog proizvoda u promet što bitno skraćuje period efektivne zaštite koju patent pruža, a time dovodi u pitanje i povrat investicije uložene u razvoj patentiranog pronalaska.

1. ¹¹ J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu, 2007

Da bi se stimulirala istraživačko-razvojna djelatnost u području farmacije i proizvodnje zaštitnih sredstava za biljke, odnosno produžila patentna zaštita, uveden je ovaj institut koji omogućava nositelju patenta da zadrži isključivo ovlaštenje za proizvodnju i promet konkretnog lijeka ili sredstva za zaštitu bilja i poslije isteka roka patentne zaštite kako bi uspio nadoknaditi ekonomske efekte koje je propustio čekajući na dobivanje dozvole za puštanje proizvoda u promet.¹²

Prema odredbama Zakona o patentu, na zahtjev nositelja osnovnog patenta, Institut može izdati svjedodžbu o dodatnoj zaštiti u slučaju kada je osnovni patent priznat za lijek namijenjen ljudima ili životinjama ili sredstvo za zaštitu bilja, za čije stavljanje u promet je potrebno prethodno odobrenje nadležnog organa.¹³

Osnovni patent je patent koji je nositelj odredio u postupku za dobivanje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti i kojim se štiti proizvod kao takav ili postupak za dobivanje ili primjenu proizvoda. Učinci svjedodžbe nastupaju odmah nakon isteka zakonskog roka trajanja patenta i daju mogućnost produženja trajanja patenta. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti nositelju osigurava ista prava koja proizlaze iz patenta i, analogno, ta su prava podložna istim ograničenjima.

3.2.8. Institut u službenom glasilu

Institut u službenom glasilu objavljuje podatke o podnesenom zahtjevu za izdavanje svjedodžbe, donošenju rješenja o izdavanju svjedodžbe, odnosno

¹² J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu, 2007

¹³ https://www.ipr.gov.ba/upload/documents/dokumenti_podstranice/arhiva/arhiva_hr/zakon%20o%20industrijskom%20vlasnistvu%20u%20bosni%20i%20hercegovini-hrv.pdf

odbijanju zahtjeva za izdavanje svjedodžbe i o prestanku važenja svjedodžbe. Svjedodžba može trajati najduže pet godina od njenog stupanja na snagu, s tim što se trajanje svjedodžbe određuje rješenjem Instituta.

Postupak po zahtjevu za izdavanje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti bliže se uređuje propisom o provođenju Zakona o patentu. Podaci u vezi sa postupkom po zahtjevu za izdavanje svjedodžbe, te o njenom trajanju upisuju se u odgovarajući registar u skladu sa odredbama propisa o provođenju.

Ovim su odredbama u Zakon o patentu implementirana dva propisa *acquis communautaire*, a to su Uredba Vijeća broj 1768/92 od 18. svibnja 1992. godine, koja se odnosi na uvođenje svjedodžbe za dodatnu zaštitu lijekova i medicinskih proizvoda, i Uredba (EC) broj 1610/96 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 1996. godine, koja se odnosi na uvođenje certifikata za dodatnu zaštitu sredstava za zaštitu biljaka.

Na taj način je uvedena mogućnost produženja trajanja patenta putem svjedodžbe o dodatnoj vremenskoj zaštiti za lijekove i medicinske proizvode i za sredstva za zaštitu bilja, koja su već zaštićena patentom, a za vrijeme koje je bilo potrebno za stavljanje toga proizvoda na tržište, ali ne duže od 5 godina od datuma stupanja svjedodžbe na snagu.¹⁴

3.2.9. Zaštita i prava iz svjedodžbe

Unutar zaštite priznate osnovnim patentom, zaštita dobivena svjedodžbom odnosit će se samo na slučaj kada je osnovni patent priznat za proizvod (aktivni sastojak ili mješavina aktivnih sastojaka lijeka) koji je sastavni dio lijeka

¹⁴https://www.ipr.gov.ba/upload/documents/dokumenti_podstranice/arhiva/arhiva_hr/zakon%20o%20industrijskom%20vlasnistvu%20u%20bosni%20i%20hercegovini-hrv.pdf

namjenjenog ljudima ili životinjama ili sredstva za zaštitu bilja, za čije stavljanje u promet je potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog tijela, kao i za bilo koju primjenu proizvoda kao lijeka i medicinskog proizvoda, odnosno sredstva za zaštitu bilja koja je bila odobrena prije prestanka važenja svjedodžbe.¹⁵

Prava iz patentne prijave, kao i prava iz patenta, konsenzualnog patenta i svjedodžbe o dodatnoj zaštiti, mogu biti u cjelini ili djelomično predmet prijenosa, po osnovi ugovora o prijenosu (odredbe Zakona o obveznim odnosima), po osnovu nasljeđivanja ili terećenja u korist trećih osoba (zaloga, izvršenje, stečaj).

Prava iz patentne prijave, kao i prava iz patenta, konsenzualnog patenta i svjedodžbe o dodatnoj zaštiti mogu da budu predmet ugovora o potpunom ili djelomičnom prijenosu prava, kao i predmet ugovora o licenci.¹⁶

Patent, pravo iz prijave patenta, konsenzualnog patenta i svjedodžbe o dodatnoj zaštiti može biti predmet založnog prava i predmet pljenidbe u izvršnom postupku.

Na zahtjev založnog povjeritelja ili založnog dužnika založno pravo se upisuje u Registar patenata i od datuma upisa ima učinak prema trećim osobama. Sud koji provodi pljenidbu po službenoj dužnosti bez odgađanja obavještava Institut o pokrenutoj pljenidbi na patentu radi upisivanja pljenidbe u Registar patenata. Upis pljenidbe u Registar patenata provodi se na teret pljenitelja.¹⁷

¹⁵ Bašić, M. (2015.). "Internationalisation of firms according to open innovation perspective". Faculty of Economics and Business, University of Zagreb.

¹⁶ Bašić, M. (2015.). "Internationalisation of firms according to open innovation perspective". Faculty of Economics and Business, University of Zagreb.

¹⁷ Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L., i Petrovečki, M. (2009.). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina*, 45 (2), 108-117.

3.3. Zahtjev za priznanje patenta

Zaštita izuma patentom u Republici Hrvatskoj može se ostvariti nacionalnim ili regionalnim putem. Ukoliko se ostvaruje nacionalnim putem, odluku o priznanju donosi DZIV, a ukoliko se ostvaruje regionalnim putem odluku o priznanju donosi Europski patentni ured, dok je zadaća Zavoda priznati patent upisati u Registar patenata Republike Hrvatske, nakon čega regionalni patent ravnopravno „stoji“ uz patente ostvarene nacionalnim putem.

Postupak zaštite patenta u Republici Hrvatskoj provodi se u dvije osnovne faze. Prva faza odnosi se na ispitivanje sadržaja prijave patenta do objave prijave u službenim publikacijama DZIV-a, dok se druga faza odnosi na ispitivanje nakon objave. Prije objave patenta provjerava se patentna prijava, uz pretraživanje nacionalnih i međunarodnih baza podataka kako bi se provjerilo stanje tehnike. Mora se izraditi mišljenje o patentibilnosti, ukoliko to podnositelj zahtijeva. Nakon same objave, zadaća podnositelja je podnijeti zahtjev za potpuno ispitivanje, koje ima dva moguća ishoda, rješenje o priznanju patenta ili odbijanju zahtjeva za priznanje ¹⁸

3.3.1. Prijava patenta i objava

Nakon što je Zavod formalno ispitaio jesu li podneseni svi propisani elementi prijave, utvrđuje datum na temelju kojeg podnositelj stječe pravo prvenstva ili međunarodno pravo prvenstva.

¹⁸ Bašić, M. (2015.). "Internationalisation of firms according to open innovation perspective". Faculty of Economics and Business, University of Zagreb.

Pravo prvenstva odnosi se na slučaj ukoliko dva izumitelja podnesu prijavu za isti izum, patent će uz zadovoljavanje svih potrebnih uvjeta, biti priznat onom podnositelju koji je bio brži te je prvi prijavio izum. Prijava patenta upisuje se u registar patenata čija se evidencija vodi u Zavodu, te se izvršava provjera je li plaćena naknada troškova. Nakon utvrđivanja datuma podnošenja prijave, podnositelj ima pravo zatražiti uvjerenje o pravu prvenstva, uz naknadu troškova predviđenih za to.¹⁹

Nakon utvrđivanja datuma podnošenja, Zavod dostavlja podnositelju poziv za podnošenje zahtjeva za pretraživanje stanja tehnike u odnosu na izum, te obavijest o plaćanju troškova u roku za taj postupak, inače se prijava odbacuje zbog neplaćanja. Razlog za pretraživanje stanja tehnike je procjena inventivne razine i novosti izuma.

Podnositelj je ovlašten zatražiti i neobavezno mišljenje o patentibilnosti prijavljenog izuma na osnovu rezultata pretraživanja stanja tehnike. Stručnjaci Zavoda za predmetno područje tehnike provode pretraživanje stanja tehnike i mišljenje o patentibilnosti prijavljenog izuma.

No, za prijave podnesene nakon 1.listopada 2021. navedeno pretraživanje i mišljenje umjesto Zavoda može izraditi Europski patentni ured, na osnovu odgovarajućeg sporazuma o suradnji. Ukoliko je prijava bila podnesena nakon 1. listopada 2021. za sve ostale dijelove nacionalnog postupka ispitivanja prijave i dalje je odgovoran i provodi ih DZIV temeljem odredbi Zakona o patentu.²⁰

¹⁹ Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L., i Petrovečki, M. (2009.). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina*, 45 (2), 108-117.

²⁰ Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L., i Petrovečki, M. (2009.). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina*, 45 (2), 108-117.

Prijava patenta se objavljuje u Hrvatskom glasniku intelektualnog vlasništva nakon isteka 18 mjeseci od datuma podnošenja prijave, krenuvši od dana priznatog prava prvenstva uz izvještaj o pretraživanju. Ukoliko navedeni izvještaj o pretraživanju nije bilo moguće izraditi u predmetnom roku, on se objavljuje naknadno, dok se pisano mišljenje o patentibilnosti ne objavljuje.²¹

Postoji mogućnost objavljivanja prijave i ranije, ali to mora biti uz zahtjev podnositelja pri čemu postoji obveza plaćanja navedenog zahtjeva. Ranije objaviti prijavu je moguće, ali ne prije roka od 3 mjeseca od dana njezina podnošenja DZIV-u. Objavljena prijava postaje dostupna javnosti, a izum ulazi u stanje tehnike, te se time svakoj zainteresiranoj osobi otvara mogućnost razgledavanja spisa čiji je predmet prijava patenta.

Od datuma objave izvještaja počinje rok od 6 mjeseci kojim podnositelj prijave mora podnijeti zahtjev za potpuno ispitivanje patenta ukoliko mu je cilj nastavak postupka za priznanje patenta. Ukoliko u zadanom roku zahtjev ne bude podnesen ili uplaćena naknada za troškove samog postupka, Zavod ima pravo i odbacit će prijavu patenta.

S datumom objave prijave izum ulazi u stanje tehnike, te se u slučaju odbacivanja prijave, s izuzetkom na posebne slučajeve, gubi patentna zaštita i više neće biti moguća za predmetni izum.²²

²¹ Benčić, Z. (2001.). Intelektualno vlasništvo, suvremeni resurs za postizanje globalne tehnološke kompetitivnosti. *Automatika*, 42 (3-4), 199-206.

²² Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, od 9. rujna 1886., dopunjena u Parizu 4. svibnja 1896., revidirana u Berlinu 13. studenoga 1908., dopunjena u Bernu 20. ožujka 1914., revidirana u Rimu 2. lipnja 1928., u Bruxellesu 26. lipnja 1948., u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Parizu 24. srpnja 1971. i izmijenjena 28. rujna 1979.

3.3.2. Povreda patenta

Vrlo je bitna osvještenost poduzetnika po pitanju povređuje li njegov patent prava neke druge osobe. Ukoliko se dogodi da netko drugi već ima patent nad izumom kojeg se želi patentirati, to ne znači kraj pokretanja poslovanja.

Veliki broj poslovanja, inovacija i izuma rezultat su niza poboljšanja i raznih modifikacija postojećih proizvoda. Modifikacije proizvoda mogu biti legalne, sukladno zakonu, gdje ne dolazi do povrede patenta, te je to dobra poslovna strategija. Ukoliko je nemoguće unaprijediti proizvod kako bi se izbjegla povreda patenta, poduzetnik može zatražiti licenciranje proizvoda od vlasnika patenta.²³

Poduzetnici se suočavaju sa značajnim izazovom u osiguravanju da njihovi patenti ne krše postojeća prava intelektualnog vlasništva. Iako bi otkriće da druga strana ima patent za sličan izum u početku moglo djelovati obeshrabrujuće, to ne mora nužno značiti kraj poduzetničkih težnji. Značajan broj uspješnih poduzeća i inovacija pojavio se kroz iterativni proces poboljšanja i modificiranja postojećih proizvoda. Ovaj strateški pristup pravljenja legalnih izmjena proizvoda, koje ne krše nijedan patent, može biti dobra poslovna strategija.²⁴

²³ Benčić, Z. (2001.). Intelektualno vlasništvo, suvremeni resurs za postizanje globalne tehnološke kompetitivnosti. *Automatika*, 42 (3-4), 199-206.

²⁴ Dong, L. and Pan, H. (2021). Impact of patent infringement compensation rules on patent quality problems. *Complexity*, 2021, 1-12. <https://doi.org/10.1155/2021/5554310>

U slučajevima kada izmjena proizvoda kako bi se izbjeglo kršenje patenta nije izvediva, poduzetnici imaju mogućnost zatražiti licenciranje od nositelja patenta. Ova alternativa omogućuje poduzetnicima da legalno koriste patentiranu tehnologiju dobivanjem dopuštenja od vlasnika prava. Licencni ugovori mogu pružiti poduzetnicima put za iskorištavanje postojećih inovacija uz poštovanje prava intelektualnog vlasništva.²⁵

Utjecaj pravila o naknadi za kršenje patenata na kvalitetu patenata ključni je aspekt koji treba razmotriti u području zaštite intelektualnog vlasništva. Mehanizmi i metode izračuna koji se koriste za određivanje naknade za povredu patenta igraju značajnu ulogu u održavanju integriteta sustava intelektualnog vlasništva. Ta se pravila ne bave samo kršenjima, već i pridonose poticanju inovacije znanja i poticanju gospodarskog razvoja.²⁶

Pravne bitke oko patentnih prava mogu biti zastrašujuća perspektiva za male tvrtke i poduzetnike. Iako je velik dio postojećih istraživanja usredotočen na postupke povrede prava i poništenja, bitna je nijansirana analiza patentnih sporova. Ovo detaljno ispitivanje potrebno je kako bi se pomoglo menadžerima malih poduzeća i poduzetnicima da procijene rizike i zahtjeve povezane s pravnim radnjama u vezi s patentima.²⁷

U usklađenom europskom patentnom sustavu, ishodi patentnih sporova mogu značajno varirati. Na primjer, podaci Sudova za patente u Londonu pokazali su da su nositelji patenta uspjeli u samo 14% slučajeva tijekom određenog razdoblja. Međutim, kasnijih godina došlo je do pomaka prema povoljnijem

²⁵ Dong, L. and Pan, H. (2021). Impact of patent infringement compensation rules on patent quality problems. *Complexity*, 2021, 1-12. <https://doi.org/10.1155/2021/5554310>

²⁶ Dong, L. and Pan, H. (2021). Impact of patent infringement compensation rules on patent quality problems. *Complexity*, 2021, 1-12. <https://doi.org/10.1155/2021/5554310>

²⁷ Talvela, J. and Kässi, T. (2019). Legal fights for patent rights: are the judicial concerns of small companies justified?.. <https://doi.org/10.23919/picmet.2019.8893854>

odnosu prema nositeljima patenata. Ova varijabilnost naglašava važnost razumijevanja nijansi patentne zaštite unutar različitih pravnih okvira.²⁸

Posljedice parnice za kršenje patenata nadilaze pravne troškove i postupke koji utječu na cijene dionica. Istraživanja su pokazala da su negativni učinci tužbi za kršenje patenata na cijene dionica prvenstveno uzrokovani izravnim i neizravnim troškovima povezanim s parnicama. Ovo naglašava financijske rizike i implikacije koje patentni sporovi mogu imati na poduzeća.²⁹

Razvoj vlasništva i provedbe patenata doveo je do pojave subjekata za utvrđivanje patenta koji strateški upravljaju patentnim transakcijama. Ovaj pomak u korištenju patenata, gdje se patenti ponekad koriste kako bi se povrijedili, predstavlja odstupanje od tradicionalne uloge patenata kao zaštitnih mehanizama. Razumijevanje ove dinamike ključno je za poduzetnike koji se bave strategijama intelektualnog vlasništva.³⁰

Slučajevi kršenja patenata i odluke o poništenju patenata ponavljaju se i naglašavaju složenost zaštite intelektualnog vlasništva. Učestalost ovih pravnih sporova naglašava važnost temeljitog pretraživanja patenata i dužne pažnje kako bi se izbjeglo nenamjerno kršenje postojećih patenata. Poduzetnici se moraju snaći u ovim pravnim zamršenostima kako bi zaštitili svoje inovacije.³¹

²⁸ Zingg, R. and Elsner, E. (2020). Protection heterogeneity in a harmonized european patent system. *European Journal of Law and Economics*, 50(1), 87-131. <https://doi.org/10.1007/s10657-020-09651-9>

²⁹ Deng, H., Liu, X., & Xiao, L. (2023). Does patent infringement litigation affect stock price crash risk? evidence from china. *Accounting and Finance*, 64(1), 3-39. <https://doi.org/10.1111/acfi.13139>

³⁰ Sterzi, V. (2021). Patent assertion entities and patent ownership transparency: strategic recording of patent transactions at the uspto. *Journal of Competition Law & Economics*, 17(4), 978-1006. <https://doi.org/10.1093/joclec/nhab013>

³¹ Zhu, D. (2019). Bibliometric analysis of patent infringement retrieval model based on self-organizing map neural network algorithm. *Library Hi Tech*, 38(2), 479-491. <https://doi.org/10.1108/lht-12-2018-0201>

Prakse produženka u Uredu za patente i žigove SAD-a (USPTO) bile su predmet empirijskih studija koje su rasvijetlile prevalenciju i implikacije nastavaka u procesuiranju patenata. Razumijevanje načina na koji se prijave za nastavak uklapaju u širi krajolik patentnog progona može poduzetnicima pružiti uvid u optimizaciju njihovih patentnih strategija unutar regulatornog okvira.³²

Smanjenje rizika od kršenja patenata zahtjeva nijansirano razumijevanje složenosti svojstvenih tehnologiji, jeziku i patentnom pravu. Dvosmislenost i evolucija tehnološke terminologije, zajedno sa suptilnostima patentnih propisa, pridonose neizvjesnosti oko rizika od kršenja patenata. Poduzetnici se moraju marljivo nositi s ovim izazovima kako bi zaštitili svoja prava intelektualnog vlasništva.³³

Profitabilnost tvrtki koje se bave patentnim sporovima ovisi o različitim čimbenicima kao što su diversifikacija i nematerijalna imovina. Tvrtke moraju aktivno štititi svoja zakonska prava pokretanjem parnica za kršenje patenata protiv onih koji krše njihove patente.

3.3.3. Patentibilnost izuma

Patent se priznaje za svaki izum iz bilo kojeg područja tehnike, ali koji je nov, ima inventivnu razinu i koji se može industrijski primijeniti.

Postoje četiri temeljna uvjeta potrebna za patentiranje izuma: postojanje izuma, novost, inventivnost i industrijska primjenjivost. Ti su kriteriji ključni u određivanju je li izum podoban za patent. Prvi uvjet zahtjeva postojanje

³² Righi, C. and Simcoe, T. (2023). Patenting inventions or inventing patents? continuation practice at the uspto. *The Rand Journal of Economics*, 54(3), 416-442. <https://doi.org/10.1111/1756-2171.12446>

³³ Stauffer, L. (2023). Reducing the risk of patent infringement. *Proceedings of the Design Society*, 3, 3035-3044. <https://doi.org/10.1017/pds.2023.304>

jedinstvene kreacije, dok drugi i treći uvjet naglašavaju važnost da je izum nov, odnosno inventivan. Konačni uvjet, industrijska primjenjivost, osigurava da se izum može koristiti u različitim industrijskim sektorima, uključujući poljoprivredu, bez ograničenja na određene vrste strojeva ili proizvodne procese.³⁴

Dok ovi uvjeti služe kao temelj za prihvatljivost patenta, ključno je razmotriti dodatne čimbenike koji mogu utjecati na proces patentiranja. Na primjer, vrsta traženog patenta, bilo da se radi o patentu izuma, korisnom modelu ili patentu dizajna, može utjecati na to kako se izum ocjenjuje i uspoređuje među različitim tvrtkama. Konkretno, patenti za izume ukazuju na potencijal industrije za uvođenje novih proizvoda, ističući važnost stručnosti u inovacijama i smanjujući razlike između domaćih i inozemnih prijava patenata.³⁵

Štoviše, struktura upravljanja koja okružuje patente također može igrati ulogu u oblikovanju patentnog krajolika. Patenti koji pokrivaju kontroverzne prijave često su pod kontrolom institucija koje možda nisu u skladu s demokratskim načelima, što potencijalno dovodi do ograničenja licenciranja i javnog nadzora. Razumijevanje izbora upravljanja u vezi s patentima za uređivanje genoma, na primjer, baca svjetlo na to kako na određene patente mogu utjecati nedemokratski ili antidemokratski entiteti, utječući na njihovu dostupnost i upotrebu.³⁶

U području otkrivanja informacija i patenata, bitno je prepoznati da patentirani izumi mogu utjecati na naknadne istraživačke aktivnosti i izazvati transakcijske troškove zbog pravnih izazova povezanih s kršenjem prava. Objavljivanje

³⁴ Pajarinen, M. (2020). Information disclosure., 1-3. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7883-6_253-2

³⁵ Rauf, A. (2019). How different kinds of innovation affect trade performance of enterprises in china?. JESD. <https://doi.org/10.7176/jesd/10-10-07>

³⁶ Scheinerman, N. and Sherkow, J. (2021). Governance choices of genome editing patents. *Frontiers in Political Science*, 3. <https://doi.org/10.3389/fpos.2021.745898>

informacija putem patenata služi kao dvosjekli mač, pružajući uvid u inovacije i ekonomske pokazatelje, a istovremeno potencijalno sprječava daljnji napredak u srodnim područjima.³⁷

Nadalje, geografska distribucija inovacija i oslanjanje na patente kao primarnu metriku za procjenu razina inovacija ključna su razmatranja u patentnom krajoliku. Iako su patenti vrijedan izvor informacija za analizu tehničkih promjena, važno je priznati da se inovacija proteže izvan samih patenata. Studije su pokazale da su komercijalizirane inovacije proizvoda na državnoj razini povijesno bile povezane s patentima, ali postoji sve veće priznanje potrebe za istraživanjem inovacija izvan prijave patenata kako bi se dobio sveobuhvatniji pogled na inventivne aktivnosti.³⁸

Istekli patenti predstavljaju drugu dimenziju patentnog krajolika, nudeći mogućnosti institucijama visokog obrazovanja da iskoriste postojeće tehnologije u svrhe istraživanja i razvoja. Istekli patenti predstavljaju rezervoar neiskorištenog tehnološkog potencijala koji istraživači mogu istražiti, ističući važnost prepoznavanja vrijednosti patenata čak i nakon njihovog isteka.³⁹

U kontekstu osporavanja patenata, posebno u području istraživanja embrionalnih matičnih stanica, postoje pravni putovi dostupni za osporavanje odobrenih patenata. Bilo korištenjem patentiranog izuma bez licence ili sudjelovanjem u aktivnostima koje bi mogle povrijediti patent, osporavatelji mogu pokrenuti pravni postupak za osporavanje valjanosti patenata,

³⁷ Pajarinen, M. (2020). Information disclosure., 1-3. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7883-6_253-2

³⁸ Castaldi, C. (2023). The geography of urban innovation beyond patents only: new evidence on large and secondary cities in the united states. *Urban Studies*, 61(7), 1248-1272. <https://doi.org/10.1177/00420980231204718>

³⁹ Mafu, M. (2023). Expired patents: an opportunity for higher education institutions. *Frontiers in Research Metrics and Analytics*, 8. <https://doi.org/10.3389/frma.2023.1115457>

naglašavajući složenu interakciju između patenata i inovacija u visoko specijaliziranim područjima.⁴⁰

Odnos između zelene inovacije i financijskog učinka među malim i srednjim poduzećima (SME) u Kini dodatno naglašava višestruku prirodu patenata za izume. Iako razlikovanje patenata za izume koji se odnose na procese i proizvode može biti izazovno, tvrtke s većim brojem patenata za izume vjerojatno će pokazati veću sklonost inovacijama u različitim domenama, ističući međusobnu povezanost aktivnosti patentiranja i inovativnih ishoda.⁴¹

Unatoč izazovima povezanim s patentnom statistikom i složenošću patentnog sustava, patenti ostaju ključni izvor informacija za analizu tehničkog napretka i inventivnih aktivnosti. Najvrjedniji izumi često su patentirani u istaknutim patentnim sustavima kao što je Ured za patente i žigove Sjedinjenih Američkih Država (USPTO), naglašavajući važnost patenata kao pokazatelja tehnološkog napretka i inovacija.⁴²

Dok navedena četiri osnovna uvjeta za patentiranje izuma daju čvrst okvir za određivanje prihvatljivosti patenta, bitno je uzeti u obzir bezbroj čimbenika koji mogu utjecati na patentno okruženje. Od izbora upravljanja i otkrivanja informacija do geografske distribucije inovacija i utjecaja isteklih patenata, proces patentiranja višestruk je ekosustav koji zahtijeva nijansirano razumijevanje svojih različitih dimenzija. Udubljujući se u konkurentske dokaze i istražujući različite perspektive o patentima i inovacijama, istraživači

⁴⁰ Alhomaïdan, H., Alhomaïdan, N., & Alhomaïdan, A. (2022). Influence of patents on embryonic stem cells research. *Journal of Advances in Medical and Pharmaceutical Sciences*, 35-45. <https://doi.org/10.9734/jamps/2022/v24i9578>

⁴¹ Ji, H. (2023). Can green innovation promote the financial performance of smes? empirical evidence from china. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 31(2), 1288-1302. <https://doi.org/10.1002/csr.2633>

⁴² Medina, L., Cano-Kollmann, M., & Álvarez, I. (2020). International connectivity in the generation of information and communication technology (ict) in spain. *Competitiveness Review an International Business Journal Incorporating Journal of Global Competitiveness*, 30(3), 355-371. <https://doi.org/10.1108/cr-08-2019-0072>

mogu dobiti sveobuhvatniji pogled na složenost svojstvenu patentnom sustavu i njegovim implikacijama na tehnološki napredak i ekonomski razvoj.

Izum ima status novog ukoliko nije sadržan u stanju tehnike. Stanje tehnike podrazumijeva sve ono što je učinjeno kako bi bilo pristupačno javnosti u svijetu, nevezano bilo pisanim ili usmenim putem, uporabom ili na bilo koji drugi način prije prijave patenta.

Iz ove definicije stanja tehnike može se iščitati da ne postoje ograničenja između mjesta na kojem je odnosna informacija učinjena dostupna javnosti, na koji način (univerzalna novost), niti na kojem jeziku. Ne postoje ni ograničenja u odnosu na starost dokumenta. Stanje tehnike koje je dostupno ispitivaču općenito se sastoji od dokumenata koji su navedeni u izvješću o pretraživanju, točnije u dijelu koji se odnosi na službeno priopćenje ispitivača.

Poneki dokument oduzima novost svakom predmetu za koje se zahtijevala zaštita koji neposredno proizlazi iz tog dokumenta, ali uključuje i sve neizravne karakteristike koje su stručnjaku vidljive iz stvari koje su navedene u dokumentu. Primjer: razotkrivanje upotrebe gume u slučaju kada su upotrijebljena njezina elastična svojstva oduzima novost upotrebi elastičnog materijala, iako to nije striktno navedeno. Najstariji međunarodni ugovor u području intelektualnog vlasništva je Pariška konvencija za zaštitu intelektualnog vlasništva koja, među ostalim, određuje i sadržaj pojma industrijskog vlasništva.

Prema odredbi članka 1. točaka 2. i 3. Konvencije predmet zaštite industrijskog vlasništva su patenti, uporabni modeli, industrijski dizajn, robni i uslužni žigovi, trgovačka imena, oznake podrijetla ili oznake izvornosti te suzbijanje nepoštene utakmice. Spomenuta definicija uvedena je u Konvenciju revizijom u Haagu

1925. godine. Do tada Konvencija nije definirala pojam industrijskog vlasništva, ali je u članku 2. navodila ona prava industrijskog vlasništva na koja se Konvencija primjenjuje.

Prvotni tekst iz 1883. godine prema navedenom članku 2. odnosio se na patente, industrijski dizajn, robne žigove i trgovačka imena, dok je revizijom u Washingtonu 1911. godine polje primjene Konvencije prošireno i na uporabne modele te oznake podrijetla, oznake izvornosti i suzbijanje nepoštene utakmice. Prilikom utvrđivanja novosti, dokument koji je relevantan iz prethodnog stanja tehnike, trebala bi čitati stručna osoba u određenom području na datum koji je relevantan, odnosno datum objave u slučaju prethodno objavljenog dokumenta.

Prilikom razmatranja novosti treba promisliti da generičko razotkrivanje većinom ne oduzima novost bilo kojem određenom primjeru koji bi se obuhvatio tim razotkrivanjem, ali da razotkrivanje oduzima novost generičkom patentnom zahtjevu kojim je to razotkrivanje obuhvaćeno. Primjer: razotkrivanjem bakra metalu se oduzima novost, ali tim razotkrivanjem ne oduzima se novost svim metalima koji nisu bakar.

Kada se utvrđuje novost predmeta patentnih zahtjeva ispitivač treba imati na umu da se nerazlikovne karakteristike određene upotrebe koja je namjeravana, ne bi trebale zanemarivati. Primjer: patentni zahtjev koji se odnosi na određenu tvar koja je upotrebljavana kao katalizator, u pravilu se ne bi trebao smatrati novim u odnosu na istu stvar koja je poznata kao boja, osim u slučaju ako upotreba na koju implicira određeni oblik te tvari (npr. aditivi) razlikuju navedenu tvar od poznatog oblika te tvari; prilikom odlučivanja o novosti kuke za dizalicu u odnosu na udicu za pecanje, treba uzeti u obzir očigledne razlike u veličini i jačini implicirane njihovom upotrebom.

4. AUTORSKA PRAVA ZAŠTITE PATENTA I OSTVARIVANJE PRAVA VLASNIŠTVA NA PATENTU KROZ HRVATSKO ZAKONODAVSTVO

Autorsko djelo može biti neposredno priopćeno javnosti kao rezultat umjetničkog ostvarenja, a djelo se može priopćiti javnosti i pomoću različitih tehničkih uređaja i postupaka, kao što su radiodifuzijsko emitiranje ili prijenos u mreži preko interneta. Međutim, postoje i situacije kada se u jednom trenutku na više različitih načina jedno djelo u jednoj izvedbi javno iskorištava. Na primjer, kada se glazbeno djelo koje se javno izvodi uživo u koncertnoj dvorani istodobno priopćava javnosti izvan prostora te dvorane pomoću zvučnika ili na ekranu, događa se novi oblik korištenja djela. Riječ je o novom pravu autora, pravu javnog prenošenja.

Tada se posebno treba ugovoriti javno izvođenje, a posebno javno prenošenje. Moguće je da se ista izvedba istog djela emitira i putem radiodifuzije, te će tada i pravo radiodifuzijskog emitiranja biti potrebno posebno ugovoriti. Posebnu važnost ima pravo stavljanja na raspolaganje javnosti kao pravo priopćavanja djela javnosti putem interneta. To je pravo uređeno modernom definicijom isključivog prava stavljanja na raspolaganje javnosti djela, bežično ili putem žica, na način koji pripadnicima javnosti omogućava pristup djelu s mjesta i u vrijeme koje sami izaberu. Na taj način otklonjene su sve eventualne dvojbe koje su se mogle javiti u svezi zaštite autorskog prava kada se djela javno priopćavaju putem Interneta.

4.1. Ostvarivanje autorskog i srodnih prava

Autorsko pravo i srodna prava imaju karakter privatnih prava, što znači da štite individualne interese određenih subjekata koji su nositelji autorskog, odnosno srodnih prava. Ova prava mogu se ostvarivati:⁴³

- Individualno i
- Kolektivno.

Individualno ostvarivanje prava, znači ostvarivanje prava koje se odnosi na pojedinačno korištenje autorskog djela, odnosno predmeta zaštite srodnih prava, prema odgovarajućem ugovoru između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite, obavlja sam nositelj prava osobno ili putem zastupnika.⁴⁴

4.2. Poslovi opunomoćenika

Poslove opunomoćenog zastupnika može obavljati odvjetnik, specijalizirana pravna osoba za ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava, te udruga za kolektivno ostvarivanje prava. Kolektivno ostvarivanje prava, dakle u slučaju korištenja velikog broja autorskih djela i predmeta zaštite srodnih prava, koja nisu unaprijed određena, ne postoji mogućnost da korisnik djela stupa u kontakt s autorima, odnosno subjektima zaštite srodnih prava pojedinačno i da sklapa pojedinačne autorske ugovore ili ugovore o npr. korištenju izvedbe za svako pojedino djelo.

U takvom slučaju odgovarajući ugovor može se sklopiti na taj način da umjesto autora, odnosno nositelja srodnih prava ugovor sklapa udruga za kolektivno ostvarivanje prava. Prema takvom ugovoru udruga daje autorizaciju (odobrenje) za korištenje svih djela koja zastupa (cijeli repertoar), raspodjeljuje ubrane

⁴³ Cornish, W. (2006.). *Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?*. Zagreb: Omilex d.o.o.

⁴⁴ Brautović, M. (2007.). *Protection of Privacy, Intellectual Property and Electronic Business as Indicators of Ethicalness of Online Media in Croatia*. *Medijska istraživanje*, 13 (1), 51-67.

naknade među nositeljima prava prema određenim pravilima raspodjele i obavlja kontrolu korištenja djela.⁴⁵

Razvoj sustava kolektivnog ostvarivanja prava ubrzo je učinio da su najprije organizacije (udruge) za kolektivno ostvarivanje prava u pojedinoj zemlji počele zastupati sve nositelje prava određene vrste, a zatim su se sa srodnim organizacijama u raznim zemljama počele povezivati ugovorima o uzajamnom zastupanju. Stupajući sve zajedno u svjetske asocijacije srodnih udruga, te su se udruge konačno udružile i u globalne, nadnacionalne asocijacije.⁴⁶

Sve je to rezultiralo time da je u svim modernim zemljama, bilo na zakonodavnoj bilo na faktičkoj razini, uspostavljen sustav koji karakteriziraju ove bitne značajke, u pravilu, u jednoj zemlji jedna udruga kolektivno ostvaruje prava za sve pripadnike jedne skupine nositelja prava, te zatim takva udruga ostvaruje prava ne samo domaćih, nego i svih inozemnih nositelja prava. Predmet zaštite spram korisnika zato, logično nisu pojedinačno nabrojana djela, već cjelokupni svjetski repertoar.

4.3. Zakon o autorskim pravima Republike Hrvatske

Prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima u Hrvatskoj kolektivno ostvarivanje prava može obavljati udruga nositelja prava koja ima za obavljanje takve djelatnosti odobrenje Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Zavod može izdati odobrenje za obavljanje predmetne djelatnosti samo jednoj udruzi

⁴⁵ Brautović, M. (2007.). Protection of Privacy, Intellectual Property and Electronic Business as Indicators of Ethicalness of Online Media in Croatia. *Medijska istraživanje*, 13 (1), 51-67.

⁴⁶ Cmić, J. (2001.). Ustavne odredbe o autorskom pravu. *Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža*, 10, 51 – 61.

za pojedinu vrstu nositelja prava, i to onoj koja ima najveći broj članova na temelju dobivenih punomoći, uz primjeren broj ugovora o uzajamnom zastupanju sa stranim udrugama.⁴⁷

Udruga može ostvarivati jednu, dvije ili više vrsta prava koja se, u pravilu, odnose na pojedinu vrstu nositelja autorskog prava, odnosno srodnih prava. Kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava na teritoriju Hrvatske obavljaju:

- Hrvatsko društvo skladatelja HDS ZAMP – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskih glazbenih prava,
- Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava HUZIP – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava izvođača,
- Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava ZAPRAF – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava proizvođača fonograma,
- Društvo hrvatskih filmskih redatelja DHFR – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskih prava u audiovizualnim djelima i prava filmskih redatelja,
- Udruga za zaštitu prava nakladnika ZANA – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava nakladnika na naknadu za reproduciranje za privatno korištenje,
- Društvo hrvatskih književnika DHK – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava na javnu posudbu, obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava autora na naknadu za reproduciranje za privatno korištenje (reprografiju), te

⁴⁷ Cmić, J. (2001.). Ustavne odredbe o autorskom pravu. Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža, 10, 51 – 61.

- Društvo za zaštitu novinarskih autorskih prava DZNAP – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava novinara u press clipping servisima i internetskim portalima.⁴⁸

4.4. Prijavljivanje i zaštita patenta

Prijavljivanje patenata, a kasnije i iskorištavanje patenata mogu biti vrlo složeni s tehničkog, pravnog ili poslovnog aspekta. Pogrešne ili propuštene radnje u početnoj fazi mogu imati negativne posljedice na konačni ishod patentne zaštite.

Obzirom na složenu tehničku problematiku, način sastavljanja prijave patenta može bitno utjecati na ishod i opseg zaštite, pa se lako može dogoditi da osoba bez iskustva izostavi neki važan detalj te tako ne ostvari zaštitu svog izuma u željenom opsegu. Valja znati da takve propuste i "rupe" u zaštiti konkurenti mogu iskoristiti da zaobiđu postojeću zaštitu.⁴⁹

Također, iskustva pokazuju da nedostatak znanja i neiskustvo prijavitelja često dovode do obustave postupka ili odbacivanja prijave, zbog nepoduzimanja ili nepravodobnog poduzimanja nekog koraka u postupku. Postupak zaštite izuma patentom zahtijeva posebno stručno i pravno znanje.⁵⁰

Mnoge prijave patenata ne završavaju uspješno iz raznih razloga, na primjer opis u prijavi ne prikazuje dobro svojstva izuma, ili izum nije nov – bio je otkriven javnosti ili je već poznat i objavljen u patentnoj dokumentaciji prije

⁴⁸ Brautović, M. (2007.). Protection of Privacy, Intellectual Property and Electronic Business as Indicators of Ethicalness of Online Media in Croatia. *Medijska istraživanje*, 13 (1), 51-67.

⁴⁹ Cmić, J. (2001.). Ustavne odredbe o autorskom pravu. *Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža*, 10, 51 – 61.

⁵⁰ Cornish, W. (2006.). *Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?*. Zagreb: Omilex d.o.o.

podnošenja prijave patenta, ili izum predstavlja tek ideju, načelo ili metodu, a ne konkretnu tehničku izvedbu, ili u postupku nije pravovremeno izvršena neka radnja.

Također, prijavitelji ponekad odustaju od daljnjeg vođenja postupka jer, na primjer nisu sigurni u uspješnu komercijalizaciju svojeg izuma, ili nisu spremni uložiti ili ne posjeduju potrebna sredstva za nužne troškove koje iziskuje postupak za priznanje patenta, ili nisu dovoljno upućeni u patentni sustav kako bi mogli riješiti probleme koji se pojavljuju u postupku za priznanje patenta.

4.5. Postupak zaštite patenta u Hrvatskoj

Postupak zaštite započinje podnošenjem prijave patenta Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo, a provodi se u skladu sa Zakonom o patentu i Pravilnikom o patentu.

Zaštitu izuma patentom u Republici Hrvatskoj moguće je ostvariti nacionalnim putem, u kojem slučaju odluku o priznanju donosi Zavod, odnosno regionalnim putem, kada odluku o priznanju donosi Europski patentni ured, a Zavod tako priznati patent upisuje u Registar patenata Republike Hrvatske, nakon čega je on jednakopravan patentu ostvarenom nacionalnim putem.⁵¹

Postupak se provodi u dvije osnovne faze, ispitivanjem sadržaja prijave patenta do objave prijave u službenom glasilu Zavoda i ispitivanjem nakon objave. Postupak započinje podnošenjem prijave, a nakon postupka njezinog formalnog ispitivanja slijedi objava prijave u službenom glasilu Zavoda.⁵²

⁵¹ Cmić, J. (2001.). Ustavne odredbe o autorskom pravu. Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža, 10, 51 – 61.

⁵² Cornish, W. (2006.). Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?. Zagreb: Omilex d.o.o.

Objavljena prijava patenta postaje dostupna javnosti, čime sadržaj izuma ulazi u stanje tehnike, a svaka zainteresirana osoba ima pravo uvida u sadržaj prijave. Nakon objave prijave postupak se nastavlja samo pod uvjetom da podnositelj nadalje podnese jedan od propisanih zahtjeva za ispitivanje uvjeta za priznanje patenta.

Ako u propisanom roku ne bude podnesen jedan od zahtjeva, i uplaćena odgovarajuća pristojba i naknada troškova postupka, prijava patenta smatrat će se povučenom, a Zavod će obustaviti postupak za priznanje patenta.

Nakon podnošenja jednog od zahtjeva za ispitivanje, Zavod provodi odgovarajući daljnji postupak ispitivanja sadržaja patentne prijave. Postupak može rezultirati ili priznavanjem patenta za predloženi izum, ukoliko su zadovoljeni propisani uvjeti, odnosno odbijanjem zahtjeva za priznanje patenta, ukoliko ti uvjeti nisu zadovoljeni.⁵³

Industrijski dizajn kao pravo industrijskog vlasništva se u većini zemalja stječe registracijom na temelju rezultata provedenog postupka ispitivanja prijave za zaštitu dizajna koje obavlja za to ovlašteno tijelo, a u Republici Hrvatskoj je to Državni zavod za intelektualno vlasništvo.

Pristupanjem Europskoj uniji u Hrvatskoj je uvedeno i jedno novo pravo intelektualnog vlasništva – neregistrirani dizajn Zajednice, koje se stječe bez formalnog postupka registracije, odgovarajućim otkrivanjem dizajna javnosti na području Europske unije, što od 1. srpnja 2013. uključuje i Hrvatsku.⁵⁴

⁵³ Cornish, W. (2006.). Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?. Zagreb: Omilex d.o.o.

⁵⁴ Čemelč-Marjanović, V., Vedrina, D., Čukman-Batinić, I. (2001.). Integracija elektroničkih dokumenata u spisovodstvo DZIV-a. Arhiva vjesnika, 44, 175-181.

Prava koja proizlaze temeljem neregistriranog dizajna odnose se na zabranu zlouporabe kroz umnožavanje zaštićenog dizajna. Temeljni uvjeti koje neki dizajn mora zadovoljiti za priznanje zaštite kao intelektualnog vlasništva su novost i individualni karakter dizajna, te da njegova obilježja nisu isključivo uvjetovana tehničkom funkcijom.

Zaštićeni (registrirani) industrijski dizajn osigurava nositelju (vlasniku) isključivo pravo korištenja, odnosno izrade, ponude, stavljanja u promet, te uvoza ili izvoza proizvoda u kojem je industrijski dizajn sadržan ili na kojeg je industrijski dizajn primijenjen.

Zaštićeni dizajn predstavlja intelektualno vlasništvo čiju uporabu vlasnik može odobriti drugim osobama za vrijeme trajanja zaštite davanjem licence, ili ga može u potpunosti prenijeti na drugu osobu. Zaštita industrijskog dizajna predstavlja učinkovito tržišno sredstvo kojim proizvođač može zaštititi vlastita ulaganja u razvoj i proizvodnju proizvoda.⁵⁵

Dizajnom se naziva ono što neki predmet čini privlačnim, dopadljivim ili poželjnim, te na taj način bitno pridonosi konkurentnosti i prodaji nekog proizvoda te povećanju njegove komercijalne vrijednosti.

Zaštita industrijskog dizajna predstavlja učinkovito tržišno sredstvo kojim proizvođač može zaštititi vlastita ulaganja u razvoj i proizvodnju proizvoda. Industrijski dizajn može također biti i autorsko djelo, ako udovoljava uvjetima za zaštitu autorskih djela.⁵⁶

⁵⁵ Čemelč-Marjanović, V., Vedrina, D., Čukman-Batinić, I. (2001.). Integracija elektroničkih dokumenata u spisovodstvo DZIV-a. Arhiva vjesnika, 44, 175-181.

⁵⁶ Cornish, W. (2006.). Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?. Zagreb: Omilex d.o.o.

U tom slučaju industrijski dizajn uživati će autorskopravnu zaštitu od trenutka stvaranja, neovisno o tome hoće li naknadno biti proveden i postupak za registraciju industrijskog dizajna.

Autorskopravna zaštita često je pogodniji način zaštite interesa autora - dizajnera koji se neće baviti proizvodnjom i trgovinom dizajniranih proizvoda, dok je zaštita industrijskim dizajnom prikladniji oblik zaštite kada se planira proizvodnja dizajniranih predmeta. U Hrvatskoj se, za razliku od nekih zemalja, ta dva oblika zaštite međusobno ne isključuju, te za isti dizajn mogu postojati paralelno.

4.5.1. Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, i postupak zaštite istih

Oznaka zemljopisnog podrijetla je naziv zemljopisnog područja ili neki drugi znak koji ukazuje da neki proizvod ili usluga potječe iz određenog zemljopisnog područja, te da posjeduje određenu kvalitetu i svojstva koja se pripisuju tom podrijetlu.

Oznaka izvornosti je specifičniji oblik zaštite, te obavezno podrazumijeva bitni ili isključivi utjecaj posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i iz toga proizašlu osobitu kvalitetu i svojstva proizvoda ili usluga.⁵⁷

Kod oznaka izvornosti u pravilu se zahtjeva da se proizvodnja, priprema i obrada proizvoda i usluga u cijelosti odvija u naznačenom području.

⁵⁷ Cornish, W. (2006.). *Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?*. Zagreb: Omilex d.o.o.

Oznakom izvornosti mogu se, osim naziva zemljopisnih područja ili znakova koji ukazuju da neki proizvod ili usluga potječe iz određenog zemljopisnog područja, štititi i tradicionalni zemljopisni i nezemljopisni nazivi koji se koriste za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz neke regije ili mjesta, ako udovoljavaju propisanim uvjetima.⁵⁸

Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti štite se kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu.

Učinkovit sustav zaštite ovih oznaka koristi i potrošačima te širokoj javnosti, promicanjem poštenog tržišnog natjecanja i dobrih poslovnih običaja. Zaštita ovih oznaka pomaže i gospodarski razvoj, posebice ruralnih područja, zadržavanjem radno sposobnog stanovništva i poticanjem obiteljskih gospodarstava u tim područjima, te očuvanjem i razvojem specifične ili tradicionalne proizvodnje i usluga.

Na proizvodima se oznaka zemljopisnog podrijetla ili oznaka izvornosti često koristiti uz znak ili logotip proizvođača, kako bi se istovremeno naglasio individualni karakter i zajednička osobina pripadnosti proizvoda.

Zaštita oznake zemljopisnog podrijetla kao intelektualnog vlasništva ostvaruje se provođenjem odgovarajućeg postupka registracije oznake koju provodi za to nadležno tijelo. Osim definiranja zemljopisnog područja na koje se odnosi, pri zahtjevu za registraciju potrebno je i detaljno specificirati osobitu kvalitetu i svojstva koja proizlaze iz naznačenog podrijetla.⁵⁹

⁵⁸ Čemelč-Marjanović, V., Vedrina, D., Čukman-Batinić, I. (2001.). Integracija elektroničkih dokumenata u spisovodstvo DZIV-a. Arhiva vjesnika, 44, 175-181.

⁵⁹ Čemelč-Marjanović, V., Vedrina, D., Čukman-Batinić, I. (2001.). Integracija elektroničkih dokumenata u spisovodstvo DZIV-a. Arhiva vjesnika, 44, 175-181.

Zaštita zemljopisnih oznaka podrijetla i oznaka izvornosti u Hrvatskoj propisana je Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga, te Zakonom o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.⁶⁰

Postupke za zaštitu zemljopisnih oznaka podrijetla i oznaka izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode (hranu), vina i jaka alkoholna pića provodi Ministarstvo poljoprivrede u skladu sa Zakonom o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i Zakonom o vinu te odgovarajućim provedbenim propisima.

4.6. Osvrt na zakonodavstvo EU

Pravo intelektualnog vlasništva u okviru Europske unije (EU) uređeno je mnogobrojnim direktivama, uredbama i preporukama čime je osigurana uspostava i očuvanje unutarnjeg tržišta. Usklađivanje zaštite prava intelektualnog vlasništva jedan je od ciljeva integracije, a djeluje kao mehanizam smanjivanja trgovinskih barijera i način smanjivanja postojećih nacionalnih pravila.

Od integriranog sustava zaštite prava intelektualnog vlasništva očekuje se doprinos rastu, održivom stvaranju radnih mjesta i konkurentnosti europskog

⁶⁰ Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

gospodarstva. Ugovorom o Europskoj zajednici određena je sloboda kretanja roba, ljudi i kapitala, te sloboda pružanja usluga.⁶¹

Na unutarnjem tržištu ne smije bez valjanog razloga biti ograničena, odnosno narušena trgovina proizvodima i uslugama. Također je zabranjeno narušavanje i ograničavanje tržišnog natjecanja, odnosno zlouporaba vladajućeg položaja na tržištu. Te su odrednice djelomično u raskoraku s koncepcijom prava intelektualnog vlasništva, koja u rijetkim slučajevima mogu biti donekle ograničena osnovnim principima Europske zajednice.⁶²

Najvažnije direktive kojima je uređeno područje intelektualnog vlasništva u Europskoj uniji (kronološkim redom) su:

- Direktiva 87/54/EZ o zaštiti topografije poluvodičkih proizvoda,
- Direktiva 89/104/EEZ o usklađivanju zaštite žiga,
- Direktiva 91/250/EEZ o usklađivanju zaštite računalnih programa,
- Direktiva 92/100/EEZ o usklađivanju iznajmljivanja i posudbe,
- Direktiva 93/83/EEZ o prijenosu audiovizualnih programa (satelitska radiodifuzija, kabelska retransmisija),
- Direktiva 93/98/EEZ o usklađivanju zaštite autorskog i srodnih prava,
- Direktiva 96/9/EZ o zaštiti baza podataka,
- Direktiva 98/44/EZ o zaštiti biljnih sorti,
- Direktiva 2001/84/EZ o pravu slijeđenja u korist autora izvornika umjetničkog djela,
- Direktiva 2001/29/EZ o usklađivanju autorskog i srodnih prava,

⁶¹ Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

⁶² Direktiva 98/44/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoloških izuma. Službeni list Europskih zajednica, 62 (13).

- Direktiva 2004/48/EZ o provedbi prava intelektualnog i industrijskog vlasništva.⁶³

4.6.1. Međunarodna i kooperativna klasifikacija patenata

Za potrebe pretraživanja, patentne prijave i patenti se klasificiraju prema tehničkom sadržaju izuma u odgovarajuće razrede ili podrazrede prema Međunarodnoj klasifikaciji patenata. Klasifikacija obuhvaća osam tehničkih područja (označenih slovima A do H) podijeljenih u podpodručja koja se dalje dijele u razrede odnosno podrazrede. Klasifikacija se provodi samo za potrebe pretraživanja i ne utječe na opseg zaštite patentom.⁶⁴

Nakon reforme 2006. godine, MKP je sadržavao jednostavnu razinu namijenjenu prvenstveno manje iskusnim korisnicima i složeniju naprednu razinu namijenjenu korištenju u većim patentnim uredima koji klasificiraju i pretražuju velike kolekcije patentnih dokumenata, odnosno profesionalnim korisnicima MKP-a.

Osnovna i napredna razina MKP-a ukidaju se 2011. godine te je od tada korisnicima na raspolaganju napredna razina, koja se kontinuirano revidira jednom godišnje, a nove revidirane verzije objavljuju se jednom godišnje u elektroničkom obliku.

⁶³ Direktiva 98/44/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoloških izuma. Službeni list Europskih zajednica, 62 (13).

⁶⁴ Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. Službeni list Europskih zajednica, 44 (13).

Osim Međunarodne klasifikacije patenata, pri klasificiranju patentnih prijava koristi se i Kooperativna klasifikacija patenata (CPC) koja predstavlja zajednički klasifikacijski sustav Europskog patentnog ureda i Ureda za patente i žigove Sjedinjenih Američkih Država, a uvedena je 01.01.2013.

CPC je detaljnija verzija MKP-a, te za razliku od MKP-a koja sadrži 70 000 zapisa, CPC sadrži 250 000 zapisa. Ova klasifikacija obuhvaća devet tehničkih područja, osam područja označena slovima A do H ista kao u MKP-u, te dodatno sadrži i područje Y koje se odnosi na nove tehnologije.⁶⁵

4.6.2. Međunarodna zaštita patenta

Zaštita patenta ostvaruje se prema teritorijalnom načelu, odnosno vrijedi samo na teritoriju zemlje u kojoj je to pravo priznato. Stoga patenti koje dodjeljuje Državni zavod za intelektualno vlasništvo domaćim i stranim prijaviteljima vrijede samo na teritoriju Republike Hrvatske. Zaštita na teritoriju drugih zemalja može se ostvariti na sljedeće načine:⁶⁶

- Podnošenjem zasebne prijave nadležnom uredu svake zemlje na čijem teritoriju se traži zaštita,
- Podnošenjem jedne međunarodne prijave putem međunarodnog Ugovora o suradnji na području patenata (Patent Cooperation Treaty – PCT), za zemlje članice tog ugovora,
- Putem nekog od regionalnih patentnih sustava – za zemlje članice Europske patentne organizacije i zemlje proširenja podnošenjem prijave za Europski patent jednom od nadležnih ureda te organizacije.

⁶⁵ Direktiva 98/44/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoških izuma. Službeni list Europkih zajednica, 62 (13).

⁶⁶ Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. Službeni list Europkih zajednica, 44 (13).

Međunarodni i regionalni patentni sustavi omogućavaju podnošenje jedne prijave za izum na jednom mjestu sa istovremenim pravnim učinkom u više zemalja. Ne postoji međunarodno priznati patent, samo međunarodna prijava, o kojoj konačnu odluku uvijek donosi nacionalni ured kojem je ona podnesena.

4.6.3. Međunarodna prijava patenta (PCT)

Ugovor o suradnji na području patenata omogućava podnošenje jedne patentne prijave sa istovremenim učinkom u više zemalja umjesto podnošenja nekoliko odvojenih nacionalnih i/ili regionalnih patentnih prijava. PCT ne eliminira nužnost vođenja postupka pri nacionalnim i/ili regionalnim uredima u nacionalnoj fazi postupka, nego samo olakšava postupak podnošenja prijave⁶⁷.

Odluku o dodjeli patenta donosi svaki od nacionalnih i/ili regionalnih ureda u nacionalnoj i/ili regionalnoj fazi postupka koja se obavlja prema pravnim propisima dotične zemlje ili regionalne organizacije.

Republika Hrvatska je punopravni član Ugovora o suradnji na području patenata, te prijavitelji iz Hrvatske mogu podnijeti takvu međunarodnu prijavu putem Zavoda ili direktno nadležnom Međunarodnom uredu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo. Dakle, na temelju Ugovora o suradnji na području patenata i Izmjena članka 22.

PCT-a svaka osoba koja ima prebivalište/sjedište u državi ugovornici ili je državljanin te države može podnijeti međunarodnu prijavu te jednom međunarodnom prijavom zahtijevati međunarodno pretraživanje i

⁶⁷ Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. Službeni list Europskih zajednica, 44 (13).

međunarodno prethodno ispitivanje, i time odgoditi postupak traženja zaštite u pojedinim nacionalnim i/ili regionalnim uredima za najviše 30 mjeseci računajući od datuma prvenstva ili međunarodnog datuma podnošenja. Sastavni dio Ugovora o suradnji na području патената su Pravilnik prema Ugovoru o suradnji na području патената sa izmjenama i dopunama i Administrativne upute.

4.6.4. Postupak prema PCT-u

Postupak prema PCT-u sastoji se od međunarodne faze postupka i ulaska u nacionalnu fazu postupka. Međunarodna faza počinje podnošenjem međunarodne prijave, a nacionalna i/ili regionalna faza počinje pojedinačnim podnošenjem međunarodne prijave pojedinim nacionalnim i/ili regionalnim uredima, te završava dodjelom patentnih prava u svakom pojedinačnom nacionalnom i/ili regionalnom patentnom uredu.⁶⁸

Međunarodna faza postupka traje najviše 30 mjeseci računajući od datuma prvenstva ili od datuma međunarodnog podnošenja. Postupci koji se odvijaju tijekom međunarodne faze pružaju podnositelju više vremena i bolju osnovu za odluku o nastavku postupka pri pojedinim nacionalnim i/ili regionalnim uredima, a mogu se podijeliti na:⁶⁹

- Ispitivanje međunarodne prijave s obzirom na formalne uvjete,
- Međunarodno pretraživanje stanja tehnike i pisano mišljenje o patentibilnosti,
- Međunarodna objava prijave, te
- Po izboru i na zahtjev podnositelja međunarodno prethodno ispitivanje na novost, inventivnost i industrijsku primjenljivost.

⁶⁸ Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. Službeni list Europkih zajednica, 44 (13).

⁶⁹ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. Media, culture and public relations, 5 (1), 60-80.

U slučaju da podnositelj zatraži Međunarodno prethodno ispitivanje demanda, u pravilu pisano mišljenje od strane ISA postaje temelj za Međunarodno prethodno ispitivanje. Demand se podnosi prije isteka roka od tri mjeseca računajući od datuma prosljeđivanja podnositelju prijave izvješća o međunarodnom pretraživanju i pisanog mišljenja ili 22 mjeseca od datuma prvenstva.

Za države koje prema članku 22. PCT Ugovora ne primjenjuju za ulazak u nacionalnu fazu postupka rok od 30 mjeseci, već 20 mjeseci i nadalje je potrebno podnijeti Demand prije isteka roka od 19 mjeseci od datuma prava prvenstva.

Prilikom podnošenja Demand-a prijavitelj bi također trebao podnijeti izmjene i/ili argumente. Ovlašteno tijelo za međunarodno prethodno ispitivanje nakon postupka međunarodnog ispitivanja ustanovljava Međunarodno prethodno izvješće o patentibilnosti i šalje ga prijavitelju i izabranim uredima.⁷⁰

Ono je također dostupno za javnost nakon isteka 30 mjeseci od datuma prvenstva. Ukoliko je u Izvješću o međunarodnom prethodnom ispitivanju utvrđeno da predloženi izum ispunjava uvjete u pogledu novosti, inventivnosti i industrijske primjenjivosti, postoji velika mogućnost dodjele patenta u postupku pred pojedinačnim nacionalnim i/ili regionalnim uredima.

Na temelju izvještaja o međunarodnom pretraživanju i pisanom mišljenju o patentibilnosti te na temelju izvještaja o međunarodnom prethodnom ispitivanju, koji čine osnovu za procjenu može li se dobiti patent ili ne,

⁷⁰ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.

podnositelj odlučuje da li se isplati ulazak u nacionalnu fazu postupka, prema troškovima plaćanja pristojbi pojedinačnim nacionalnim uredima, troškovi prevođenja patentne prijave i troškovi patentnih zastupnika koji ga moraju zastupati pri nacionalnim uredima.⁷¹

4.6.5. Regionalna (europska) zaštita

Postupak za priznanje patenta koji provodi Europski patentni ured pruža zaštitu na regionalnoj razini za zemlje članice Europske patentne organizacije. Regionalni patentni sustav omogućava podnošenje jedne prijave patenta na jednom mjestu, s istovremenim pravnim učinkom u više zemalja. Europski patent priznaje se u postupku koji vodi Europski patentni ured na temelju Europske patentne konvencije.⁷²

Važno je istaknuti da članice ove konvencije mogu biti i europske zemlje koje nisu članice Europske unije, te je trenutno zaštita ovim putem moguća u 38 europskih zemalja, a kroz dodatne oblike proširenja ovog sustava i za još neke europske i neeuropske zemlje.

Europska prijava patenta može se podnijeti direktno u Europskom patentnom uredu, ili putem Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Europska prijava patenta objavljuje se u službenom glasilu Europskog patentnog ureda po isteku 18 mjeseci od datuma prava prvenstva. Objavi prethodi formalno ispitivanje i ako je moguće, pretraga stanja tehnike na novost. Izvješće o pretraživanju ako postoji objavljuje se zajedno s prijavom.⁷³

⁷¹ Matanovac, R.; Rački Marinković, A., Registri prava intelektualnog vlasništva, u: Josipović, T. (ur.), Hrvatsko registarsko pravo – registri pravnih osoba, nekretnina, pokretnina i prava, Narodne novine, Zagreb, 2006.

⁷² Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. Media, culture and public relations, 5 (1), 60-80.

⁷³ Matanovac, R.; Rački Marinković, A., Registri prava intelektualnog vlasništva, u: Josipović, T. (ur.), Hrvatsko registarsko pravo – registri pravnih osoba, nekretnina, pokretnina i prava, Narodne novine, Zagreb, 2006.

4.6.6. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti (SPC)

Pristupom Republike Hrvatske Europskoj uniji, počevši od 1. srpnja 2013. godine, Zavod je postao tijelo nadležno za izdavanje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti primjenom odredaba Uredbe (EZ) 469/09 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. koja se odnosi na uvođenje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za lijekove namijenjene ljudima ili životinjama i Uredbe (EZ) 1610/96 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 1996. koja se odnosi na uvođenje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za proizvode za zaštitu bilja.

Svjedodžba o dodatnoj zaštiti izdaje se u slučaju kada je temeljni patent priznat za proizvod koji je sastavni dio lijeka namijenjenoga ljudima ili životinjama, ili sredstva za zaštitu bilja, za čije je stavljanje u promet potrebno prethodno odobrenje nadležnoga državnog tijela.⁷⁴

Kada je riječ o lijekovima i sredstvima za zaštitu bilja, iskorištavanje novog proizvoda obuhvaćenog zaštićenim izumom mora se odgoditi sve do izdavanja odobrenja za stavljanje tog proizvoda u promet, od nadležnih zdravstvenih i poljoprivrednih tijela.

Iz toga se razloga upravo za vremenski period koji je bio potreban za izdavanje prvog takvog odobrenja produljuje njihovo iskorištavanje izdavanjem svjedodžba o dodatnoj zaštiti. Treba istaknuti da se svjedodžbom ne produljuje trajanje čitavog patenta, već isključivo zaštita proizašla iz temeljnog patenta za aktivnu tvar lijeka ili sredstva za zaštitu bilja.⁷⁵

⁷⁴ Matanovac, R.; Rački Marinković, A., Registri prava intelektualnog vlasništva, u: Josipović, T. (ur.), Hrvatsko registarsko pravo – registri pravnih osoba, nekretnina, pokretnina i prava, Narodne novine, Zagreb, 2006.

⁷⁵ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. Media, culture and public relations, 5 (1), 60-80.

4.6.7. Provedba prava intelektualnog vlasništva

Svakodnevno možemo pratiti vijesti o pljenidbama krivotvorene robe i policijskim racijama protiv osoba koje su na ovaj ili onaj način povrijedile nečije pravo intelektualnog vlasništva.

Svojim čestim akcijama pravosudna tijela RH štite prava autora i srodnih prava, no istovremeno se kroz obavještavanje širih društvenih slojeva o kažnjivosti nezakonitog postupanja s pojavnim oblicima intelektualnog vlasništva šalje poruka o važnosti zaštite intelektualnog vlasništva za društvo u cjelini.⁷⁶

Provedbom prava intelektualnog vlasništva osigurava se zaštita prava i interesa nositelja prava u zakonom propisanim postupcima, kada su ta prava povrijeđena od strane neke fizičke ili pravne osobe. Postupke pokreću u prvom redu nositelji prava intelektualnog vlasništva, a za neke vrste povreda prava postupke pokreću nadležna tijela po službenoj dužnosti.⁷⁷

Prava intelektualnog vlasništva apsolutne su naravi, što znači da nositelj prava ima isključivo pravo korištenja predmeta zaštite. Svaka druga osoba koja želi na određeni način koristiti takav predmet zaštite, u pravilu, mora dobiti odobrenje (licencu) nositelja prava intelektualnog vlasništva za takvo korištenje intelektualne tvorevine.

⁷⁶ Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, od 9. rujna 1886., dopunjena u Parizu 4. svibnja 1896., revidirana u Berlinu 13. studenoga 1908., dopunjena u Bernu 20. ožujka 1914., revidirana u Rimu 2. lipnja 1928., u Bruxellesu 26. lipnja 1948., u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Parizu 24. srpnja 1971. i izmijenjena 28. rujna 1979.

⁷⁷ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.

Ugovori kojima se uređuju odnosi između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite uobičajeno se sklapaju u pisanom obliku. Njima se uređuju uvjeti korištenja predmeta zaštite, kao što su namjena, vremenski i teritorijalni opseg korištenja, broj izrađenih primjeraka, plaćanje naknade nositelju prava i drugo.

Ako osoba započne s korištenjem predmeta zaštite intelektualnog vlasništva bez prethodno dobivenog odobrenja nositelja prava, takvo korištenje je neovlašteno i predstavljat će povredu prava intelektualnog vlasništva. Izvorne intelektualne tvorevine iz područja književnosti, znanosti i umjetnosti u pravilu uživaju autorskopravnu zaštitu, pa je korisno pretpostaviti da je za svaku upotrebu potrebno odobrenje autora odnosno udruge koja zastupa interese autora.⁷⁸

Pravnom zaštitom intelektualnog vlasništva od povrede štite se interesi nositelja prava, koji su uložili određeni kreativni rad ili financijska sredstva u znanstveno istraživački razvoj, odnosno u razvijanje određenoga proizvoda i/ili u njegovu promidžbu. S druge strane, štite se i potrošači od krivotvorenih proizvoda koji mogu doći na tržište, a koji su slabe i neprovjerene kvalitete te često opasni za zdravlje i sigurnost potrošača.⁷⁹

Povrede prava intelektualnog vlasništva u određenim slučajevima mogu imati negativnih utjecaja na širu društvenu zajednicu. Krivotvorenje i piratstvo najpoznatiji su oblici povreda prava intelektualnog vlasništva, koji su zahvatili brojne industrijske sektore u svjetskim razmjerima.

⁷⁸ Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, od 9. rujna 1886., dopunjena u Parizu 4. svibnja 1896., revidirana u Berlinu 13. studenoga 1908., dopunjena u Bernu 20. ožujka 1914., revidirana u Rimu 2. lipnja 1928., u Bruxellesu 26. lipnja 1948., u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Parizu 24. srpnja 1971. i izmijenjena 28. rujna 1979.

⁷⁹ Matanovac, R.; Rački Marinković, A., Registri prava intelektualnog vlasništva, u: Josipović, T. (ur.), Hrvatsko registarsko pravo – registri pravnih osoba, nekretnina, pokretnina i prava, Narodne novine, Zagreb, 2006.

Naime, razvoj tehnologija omogućio je jednostavno kopiranje originalnih proizvoda, a razvoj interneta gotovo trenutnu globalnu distribuciju krivotvorenih proizvoda ili digitalnih sadržaja zaštićenih autorskim pravom⁸⁰

Krivotvorenjem se, u kontekstu prava intelektualnog vlasništva, naziva izrada proizvoda koji oponašaju originalni proizvod označen žigom na način da na prvi pogled stvaraju dojam da se radi o originalnom proizvodu. Najčešći razlog krivotvorenja je nelegitimno stjecanje koristi od ugleda ili popularnosti koju kod potrošača uživa originalni proizvod, žig ili nositelj žiga.

Pri tome su krivotvoreni proizvodi u pravilu slabije i/ili neprovjerene kvalitete u odnosu na izvorni proizvod, a njihovim lažnim označavanjem žigom određenog nositelja narušava se kako ugled dotičnog žiga ili tvrtke, tako i pravedna tržišna utakmica, budući da stjecanje ugleda ili popularnosti proizvoda, žiga ili tvrtke zahtijeva znatna ulaganja.

Piratstvom se, u kontekstu prava intelektualnog vlasništva, općenito naziva svako neovlašteno korištenje autorskih djela. Piratski proizvodi su neovlašteno umnoženi primjerci djela zaštićenog autorskim pravom, odnosno svi oni proizvodi koji su izrađeni odnosno umnoženi bez odobrenja nositelja prava ili osobe koja je ovlaštena od nositelja prava, bilo da su izrađeni neposredno ili posredno od predmeta zaštite.⁸¹

Kupnjom krivotvorenih proizvoda potrošači dobivaju robu loše ili u najmanju ruku neprovjerene kvalitete, proizvedenu od strane nelegitimnih proizvođača i bez poštivanja propisa i standarda u procesu proizvodnje, čime mogu biti

⁸⁰ Pehar, S.; Vidić, M.; Jurković, C., Postupak za priznanje patenta u pravu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXVII., 2019., str. 5-36.

⁸¹ Pehar, S.; Vidić, M.; Jurković, C., Postupak za priznanje patenta u pravu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXVII., 2019., str. 5-36.

izloženi opasnosti po zdravlje i vlastitu sigurnost. Dok su prije desetak godina krivotvorenjem bile pogođene uglavnom samo industrije luksuznih proizvoda ili proizvoda modne industrije, danas krivotvorenje i piratstvo pogađa veliki broj industrijskih sektora, koji uključuju:

- Lijekove i medicinske proizvode,
- Prehrambene proizvode, vina i alkoholna pića,
- Strojve i rezervne dijelove,
- Električne i elektroničke proizvode,
- Rezervne dijelove za vozila,
- Pesticide,
- Luksuzne proizvode, odjeću i modne dodatke,
- Igračke i igre za djecu,
- Zabavne sadržaje (glazba, film, e-knjige, softver).

Sprječavanje ulaska krivotvorenih proizvoda u zakonite lance opskrbe potrošača iznimno je važno pitanje povezano s javnozdravstvenim aspektima te sa sigurnošću hrane na tržištu. Potrebno je ukazati i na sve veću ponudu krivotvorenih proizvoda putem internetskih servisa i društvenih mreža te se potrošačima kod e-trgovine savjetuje pojačan oprez.⁸²

Vežano uz pitanje piratstva, u današnje vrijeme najveći problem predstavlja internetsko (online) piratstvo, odnosno stavljanje na raspolaganje javnosti autorskih djela bez odobrenja autora.

Posebno su društveno štetne povrede prava koje su komercijalne prirode, jer na taj način povreditelji prava neosnovano stječu imovinsku korist od ovakvih

⁸² Pehar, S.; Vidić, M.; Jurković, C., Postupak za priznanje patenta u pravu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXVII., 2019., str. 5-36.

nezakonitih aktivnosti. Potrošačima se savjetuje korištenje autorskih djela iz legalnih internetskih izvora.

U cilju zaštite prava intelektualnog vlasništva mogu se pokrenuti upravni postupci i upravni spor, građanski postupci, kazneni postuci i prekršajni postupci.⁸³

Za provedbu upravnih postupaka za priznanje, odnosno registraciju prava industrijskoga vlasništva nadležan je Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Zavod je također nadležan za provedbu postupka proglašenja ništavim navedenih prava kao i za provođenje drugih postupaka predviđenih posebnim zakonima, koji za posljedicu mogu imati prestanak važenja nekih od tih prava.

Protiv odluka Zavoda donesenih u postupcima za priznanje/registraciju prava industrijskoga vlasništva stranka čijem zahtjevu nije udovoljeno ima pravo izjaviti žalbu Žalbenom vijeću u području prava industrijskoga vlasništva. Protiv odluka Žalbenih vijeća u području prava industrijskoga vlasništva stranke mogu pokrenuti upravni spor, podnošenjem tužbe nadležnom upravnom sudu.⁸⁴

Upravni sudovi odlučuju o zakonitosti odluka javnopravnih tijela o pravima, obvezama i pravnim interesima fizičkih i pravnih osoba i drugih stranaka te o zakonitosti postupanja javnopravnih tijela iz područja upravnog prava. O žalbama protiv presuda upravnih sudova odlučuje Visoki upravni sud Republike Hrvatske.⁸⁵

⁸³ Sporazum TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)

⁸⁴ Ugovor o suradnji na području патената, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 3/1998 i 10/1998

⁸⁵ Pehar, S.; Vidić, M.; Jurković, C., Postupak za priznanje patenta u pravu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXVII., 2019., str. 5-36.

4.6.8. Uporabni model zaštite patenta

Konsenzualni patent kao oblik zaštite izuma bez postupka potpunog ispitivanja, čije je trajanje maksimalno 10 godina, bio je predviđen Zakonom o patentu, ali onim Zakonom iz 2003. godine.

Novi Zakon o patentu donesen je 2020. godine, te je jedan od ciljeva donošenja novog Zakona bilo cjelovito revidiranje dosadašnjeg korištenog instituta konsenzualnog patenta. Cilj je bio otkloniti uočene probleme u provedbi prava koje je neispitani (konsenzualni) patent proizvodio, a proizvodio ih je zbog nedovoljne razlike između tog koncepta i potpuno ispitanih patenata, čime bi se doprinijelo sigurnosti i spriječilo potencijalne zlouporabe.

Prijašnji naziv konsenzualni patent, u sebi ima pojam „patent“, čime se potencijalno dovodi u zabludu korisnike koji nisu dovoljno upućeni u patentni sustav Republike Hrvatske, te je novi naziv „uporabni model“ donio jasno pojmovno ograničenje s patentima.

Novim Zakonom, a tako i novim nazivom, dodatno su isključeni izumi koji se odnose na postupke i izumi iz područja biotehnologije i kemijskih i farmaceutskih tvari, što je dodatna razlika između prijašnjeg i novonastalog postupka zaštite.

U usporedbi s postupkom registracije konsenzualnog patenta, postupak priznanja patenta i postupak registracije uporabnog modela razdvojeni su novim Zakonom. Zasebno prijavom se provodi postupak registracije uporabnog

modela, što omogućuje relativno brzu registraciju, odmah nakon finaliziranja formalnog ispitivanja.⁸⁶

4.7. Predmet zaštite uporabnog modela

Uporabnim modelom pruža se zaštita izumima koji su novi, koji posjeduju inventivnu razinu i koji su industrijski primjenjivi, pritom se pažnja obraća na apsolutnu novost izuma, tj. da postojeći izum nije sadržan u stanju tehnike na svjetskoj razini.

Pod stanjem tehnike misli se na sve što je dostupno javnosti pisanim ili usmenim putem, odnosno uporabom ili na bilo koji drugi raspoloživi način prije nego što je prijava podnesena.

Prilikom inventivne razine izuma traži se da izum ne proizlazi iz stanja tehnike za stručnu osobu iz odgovarajućeg područja, čime dolazi do izjednačavanja zahtjeva inventivnosti izuma prilikom njegove zaštite uporabnim modelom i patentom.

4.7.1. Pretvorba prijave uporabnog modela

DZIV donosi rješenje o pretvorbi prijave uporabnog modela u prijavu patenta ili pretvorbu prijave patenta u prijavu uporabnog modela, na zahtjev podnositelja prijave. Sam zahtjev podnositelj može podnijeti do donošenja

⁸⁶ Pehar, S.; Vidić, M.; Jurković, C., Postupak za priznanje patenta u pravu Bosne i Hercegovine, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXVII., 2019., str. 5-36.

rješenja o odbijanju ili samoj registraciji uporabnog modela, ali uz naknadu za uporabnu pristojbu i plaćanje troškova postupka.

Ukoliko podnositelj zahtijeva pretvaranje prijave patenta u prijavu uporabnog modela, to je dužan učiniti najkasnije šest mjeseci od dana objave izvješća o stanju tehnike u službenim publikacijama DZIV-a. Pretvorena prijava u sebi sadržava dan podnošenja prijave uporabnog modela, tj. prijave patenta prvenstveno zbog ostvarivanja prava prvenstva.

4.7.2. Benefiti opunomoćenja patentnog zastupnika u postupku pred DZIVom

Prilikom postupka podnošenja prijave patenta ili uporabnog modela pred DZIV-om postoji mogućnost zastupanja opunomoćenog patentnog zastupnika u ime korisnika. Navedeni zastupnik je fizička osoba s državljanstvom Republike Hrvatske ili jedne od država članica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru s prebivalištem u Republici Hrvatskoj ili jednoj od članica Europskog gospodarskog prostora, s visokom sveučilišnom spremom iz tehničkih ili prirodnih znanosti, uz položen stručni ispit za patentnog zastupnika položen pred Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo. Patentni zastupnik je stručna osoba koja u ime korisnika sastavlja opis izuma i patentne zahtjeve, uz korištenje posebnog znanja iz područja patentnog prava. Patentni zastupnik može u korisnikovo ime:

- podnijeti prijavu patenta ili uporabnog modela,
- poduzeti sve potrebne radnje u svrhu utvrđivanja dana podnošenja zahtjeva,
- zbog prava prvenstva podnositi prijepis prve prijave,
- plaćati sve pristojbe i troškove postupka,
- primati i prenositi obavijesti od Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo u vezi s postupcima,

- poduzimati sve potrebne radnje pred DZIV-om

4.7.3. Pravni učinci registriranog uporabnog modela

Uporabni model traje deset godina gledajući od dana kada je podnijeta prijava uporabnog modela, prema Zakonu o patentu. (NN 16/20 na snazi od 20.02.2020.) Pravni učinci registriranog uporabnog modela mogu se poistovjetiti učincima registriranog i priznatog patenta. Kako bi se održala prava iz uporabnog modela, potrebno je platiti godišnju naknadu troškova za treću i sve naredne godine, a to sve računajući od dana kada je podnijeta prijava.⁸⁷

Ukoliko se naknada ne plati u zadanim rokovima, postoji mogućnost plaćanja u dodatnom roku od šest mjeseci, ali uz dodatnu naknadu troškova. DZIV je obavezan obavijestiti nositelja uporabnog modela o neplaćanju naknade i o posljedicama koje to neplaćanje povlači za sobom, kao i o mogućnostima plaćanja u dodatnim rokovima.

Ukoliko se propusti platiti naknadu troškova za održavanje, uporabni model prestaje važiti od sljedećeg dana do dana isteka roka za plaćanje, te se to objavljuje u službenim publikacijama Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

Nositelj uporabnog modela ima pravo raspolaganja i iskorištavanja izumom koji je predmet zaštite od dana objave registracije uporabnog modela. Trećim

⁸⁷ J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu, 2007

osobama strogo je zabranjeno iskorištavanje uporabnog modela ukoliko im nositelj uporabnog modela nije dao dopuštenje.⁸⁸

Isključiva prava nositelja ne primjenjuju se ukoliko su treće osobe izum iskorištavale u osobne i nekomercijalne svrhe, zbog obavljanja raznih pokusa, ili ukoliko postoji pravo korištenja izuma ranijeg korisnika. Postoji mogućnost prenošenja uporabnog modela na treće osobe, kao i ustupanja na korištenje trećim osobama putem ugovora o licenci. Uz to, može se naslijediti, kao i založiti, ovršiti ili biti dio stečajne mase.⁸⁹

4.7.4. Prestanak uporabnog modela

Postoji više solucija zbog kojih dolazi do prestanka uporabnog modela:

- istekom desetogodišnjeg razdoblja trajanja uporabnog modela (to je maksimalni broj godina uporabnog modela),
- nositelj je obvezan plaćati godišnju naknadu za održavanje prava uporabnog modela, ukoliko to ne učini, uporabni model prestaje,
- ukoliko se nositelj u cijelosti odrekne prava iz uporabnog modela,
- ukoliko dođe do smrti fizičke osobe koja je nositelj uporabnog modela, a prava nisu prešla na nasljednike ili pravne nasljednike te osobe,
- uporabni model poništava se u cijelosti ukoliko dođe do prijedloga za proglašenje modela ništetnim,
- ukoliko uporabni model nije patentibilan povodom zahtjeva nositelja za provedbu postupka ispitivanja izuma u cijelosti koji je zaštićen uporabnim modelom.

⁸⁸ Verona, A., Pravo industrijskog vlasništva, Informator, Zagreb, 1978.

⁸⁹ J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu, 2007

Prestanak uporabnog modela objavljuje se u službenim oglašivačkim stranicama Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

U odnosu na uporabni model pokušaj usklađivanja nagovijestila je objava tzv. Zelene knjige o zaštiti uporabnog modela na jedinstvenom tržištu 1995. godine.

Predlagalo se usklađivanje nacionalnih sustava zaštite donošenjem direktive. Time bi se dodatno uvela mogućnost zaštite u državama članicama koje još nisu poznavale taj oblik prava industrijskog vlasništva.⁹⁰

U pogledu daljnje harmonizacije razmatrale su se opcije međusobnog priznavanja uporabnog modela zaštićenog u jednoj državi u svim ostalim državama članicama te uspostava jedinstvenog prava, uporabnog modela Zajednice (uz ukidanje nacionalnih sustava ili pak njegovo postojanje paralelno s nacionalnim sustavima zaštite).⁹¹

Uz potporu zainteresirane javnosti, Europska komisija je 1997. godine izradila Prijedlog direktive o usklađivanju pravnog uređenja za zaštitu izuma uporabnim modelom, dok se od daljnje harmonizacije u pogledu uspostave jedinstvenog prava odustalo jer su studije pokazale da većina korisnika uporabne modele štiti samo lokalno pa su dovoljni nacionalni sustavi zaštite.

Međutim nakon nekoliko godina obustavljen je i rad na Prijedlogu direktive, a Europska je komisija i formalno povukla svoj prijedlog 2006. godine s obrazloženjem da se želi dati prednost i usmjeriti sve snage na uspostavu jedinstvenog patentnog sustava.

⁹⁰ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.

⁹¹ Benčić, Z. (2001.). Intelektualno vlasništvo, suvremeni resurs za postizanje globalne tehnološke kompetitivnosti. *Automatika*, 42 (3-4), 199-206.

No, kao jedan od mogućih dodatnih razloga pojava je sumnji i bojazni da će se uspostavom sustava uporabnih modela u Europskoj uniji pridonijeti pravnoj nesigurnosti i da će sustav nepotrebno konkurirati postojećim patentnim sustavima bez stvarne dobrobiti za malo i srednje poduzetništvo.

Definicija opsega zaštite nekog prava daje nam odgovor na pitanje što nositelj prava može s tim pravom učiniti odnosno kakvu mu zaštitu ono pruža. Prava intelektualnog vlasništva u pravilu djeluju apsolutno.⁹²

Riječ je o isključivim pravima koja štite svoje nositelje u pogledu iskorištavanja predmeta zaštite. Davanje takvih širokih, isključivih prava apsolutne naravi često se različitim zakonskim rješenjima pokušava ograničiti kako bi sustav bio uravnotežen te se spriječile moguće zlouporabe.⁹³

Osobito oprezno države bi trebale postupati u pogledu zaštite onih isključivih prava koja su, kao što je to slučaj s uporabnim modelom, neispitana. Međutim, takvih je prava u sustavu prava intelektualnog vlasništva mnogo, pa već postoje određena iskustva s osmišljenim zaštitnim mjerama koje se koriste kako bi se sustav uravnotežio i spriječile moguće zlouporabe.

Primjerice autorska i srodna prava nastaju ex lege i uopće se ne registriraju, pa dakle i ne ispituju. Isključivu zaštitu tih prava pružit će sud na kojem je i prethodna obveza utvrđivanja postojanja tih prava. Za razliku od toga, registarska prava ispituju nadležna državna tijela pa sud može odlučivati o zaštiti tih prava uzimajući dokaz o njihovoj registraciji kao prima facie dokaz valjanosti tih prava.

⁹² Benčić, Z. (2001.). Intelektualno vlasništvo, suvremeni resurs za postizanje globalne tehnološke kompetitivnosti. *Automatika*, 42 (3-4), 199-206.

⁹³ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.

Kada se radi o ispitanim pravima kao što je patent ili žig, sudovi su vezani odlukom nadležnog registarskog tijela te nisu ovlašteni ulaziti u pitanje valjanosti tih prava.

Industrijski dizajn u državama u kojima se novost i individualni karakter dizajna ispituje tek nakon registracije u postupku proglašenja prava ništavim moguće je svejedno ostvarivati kao isključivo pravo, no u tom slučaju sud u postupku zaštite tog prava može ulaziti u pitanje valjanosti takvog registriranog dizajna.⁹⁴

Neregistrirani dizajn, poslovne tajne i drugi oblici intelektualnog vlasništva u širem smislu koji se ne registriraju, pa se stoga i ne ispituju, u pravilu nisu subjektivna isključiva prava apsolutne naravi, već se nositeljima pruža zaštita samo od kopiranja ili od neovlaštenog otkrivanja.

Međutim, prema Zakonu o patentu uopće se ne može zahtijevati ostvarivanje građanskopravne zaštite temeljem tog neispitanog prava. Takvo rješenje po kojem uopće nije moguće ostvarivati zaštitu uporabnog modela ne nalazimo ni u kojoj drugoj državi.

Potpuno je nejasno koji je smisao zaštite uporabnog modela ako iz njega ne proizlazi baš nikakvo pravo, niti isključivo (iako zakonodavstvo Republike Hrvatske poznaje isključiva prava industrijskog vlasništva i onda kada ona nisu ispitana), niti neko uže definirano pravo (primjerice zaštitu od kopiranja zakonodavstvo Republike Hrvatske priznaje ne samo neispitanim nego i neregistriranim pravima u slučaju neregistriranog dizajna).

⁹⁴ Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.

Štoviše, moglo bi se zaključiti da slijedom ove odredbe zapravo u Republici Hrvatskoj uopće nije moguće zaštititi uporabni model, iako ga je moguće registrirati, jer ne postoji nikakva posljedica odnosno zaštita koja iz takve registracije proizlazi.

5. RASPRAVA

Ovo istraživanje usmjereno je na Svjedodžbu o dodatnoj zaštiti (SPC) kao pravo intelektualnog vlasništva kojim se proširuje zaštita patentiranih aktivnih sastojaka u farmaceutskim proizvodima i sredstvima za zaštitu bilja. Primarni cilj SPC-a je nadoknaditi vrijeme izgubljeno zbog dugotrajnog postupka dobivanja regulatornog odobrenja za stavljanje u promet, čime se osigurava da nositelj patenta ima koristi od punog trajanja tržišne ekskluzivnosti predviđene patentom.

SPC se izdaje kada se temeljni patent priznaje za proizvod koji je sastavni dio lijeka za ljude ili životinje ili sredstva za zaštitu bilja, za što je potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog tijela. Ova pretpostavka pretpostavlja da poboljšanja u regulaciji i izdavanju takvih certifikata mogu doprinijeti napretku u području zakona o intelektualnom vlasništvu.

Učinci SPC-a počinju odmah nakon isteka zakonskog trajanja patenta i dopuštaju produljenje trajanja patenta. Ova teza pretpostavlja da proširenje patentne zaštite dodatnim certifikatima može dovesti do novih spoznaja i napretka u području patentnog prava, od čega će imati koristi i farmaceutski i poljoprivredni sektor.

Postupak podnošenja zahtjeva za izdavanje SPC-a pobliže je uređen propisom o provedbi Zakona o patentu. Ova pretpostavka sugerira da usavršavanje proceduralnih aspekata patentnog prava može poboljšati učinkovitost i jasnoću procesa zaštite patenata, čime se pridonosi razvoju polja.

Koristile su se sljedeće metode istraživanja:

- Usporedna metoda: Ova je metoda korištena za usporedbu različitih pravnih okvira i praksi povezanih s izdavanjem i učincima SPC-a u različitim jurisdikcijama.

Ispitujući kako različite zemlje provode SPC propise, identificirali smo najbolje prakse i područja za poboljšanje.

- Deduktivna metoda: Deduktivna metoda korištena je za provjeru općih teza ispitivanjem specifičnih slučajeva i primjera. Počevši od općih načela patentnog prava i SPC-ova, analizirali smo specifične slučajeve kako bismo vidjeli podupiru li šire hipoteze navedene u studiji.
- Deskriptivna metoda: Ova metoda uključuje dokumentiranje trenutnog stanja SPC propisa i njihove provedbe. To uključuje detaljne opise pravnih tekstova, postupaka i zahtjeva uključenih u dobivanje SPC-a, pružajući jasan i sveobuhvatan pregled teme.
- Analitička metoda: Ova je metoda primijenjena za kritičko ispitivanje podataka i informacija prikupljenih komparativnim i deskriptivnim istraživanjem. Analizirajući učinkovitost i implikacije SPC-ova, procijenili smo njihov utjecaj na farmaceutski i poljoprivredni sektor te identificirali potencijalna poboljšanja pravnog okvira.

Ovo istraživanje imalo je za cilj poboljšati razumijevanje i priznavanje patentne zaštite i prava intelektualnog vlasništva. Proučavajući procese i propise u Hrvatskoj, utvrđeno je da su oni u velikoj mjeri usklađeni s onima u ostalim članicama EU. Međutim, još ima prostora za poboljšanje kako bi se osigurala učinkovitija zaštita i pojednostavljeni postupci.

Kroz postavljene hipoteze utvrđeno je sljedeće:

- Potvrđena je hipoteza da se SPC izdaju za proizvode koji su sastavni dio lijekova ili sredstava za zaštitu bilja za koje je potrebno prethodno odobrenje. To je u skladu s nacionalnim i EU propisima.

- Potvrđena je hipoteza da SPC učinci počinju odmah nakon isteka roka trajanja patenta, dopuštajući produljenje. To pruža ključnu dodatnu zaštitu za nositelje patenata, podupirući stalne inovacije u farmaceutici i poljoprivredi.
- Potvrđena je hipoteza o detaljnoj regulaciji procesa primjene SPC-a. Jasni i precizni postupovni propisi ključni su za osiguranje učinkovitosti i djelotvornosti SPC sustava.

Ovi nalazi potvrđuju tezu da poboljšanja u određenim područjima regulacije patenata mogu dovesti do novih spoznaja i napretka u tom području, pridonoseći tako ukupnom razvoju prava intelektualnog vlasništva.

6. ZAKLJUČNA MISAO

Poduzetnička aktivnost pokretač je ekonomskog rasta nacionalne ekonomije. Ona je u velikoj mjeri vezana uz razvoj inovativnih proizvoda i usluga, čiji je ključni aspekt zaštita intelektualnog vlasništva. U suvremenom poduzetničkom okruženju zaštita i primjena zaštite intelektualnog vlasništva ima značajnu ulogu u uspješnom razvoju inovacija i razvoju poslovanja općenito te time predstavlja poticaj poduzetničkoj aktivnosti.

Najrazvijenije ekonomije imaju i najveći stupanj zaštite intelektualnog vlasništva, dok korištenje prava intelektualnog vlasništva treba poticati i osnaživati u ekonomijama u razvoju pa tako i u Hrvatskoj. Sustav zaštite intelektualnog vlasništva pod određenim uvjetima omogućava dijeljenje tehnoloških znanja i informacija te osigurava poduzetnicima kvalitetnije tržišne odnose. Za poduzetnike, bez obzira na sektor iz kojeg dolaze, zaštita prava intelektualnog vlasništva omogućuje razvoj i zaštitu novih tehnoloških rješenja, prepoznatljivost na tržištu, rast vrijednosti nematerijalne imovine njihove tvrtke te daje mogućnost širenja tvrtke na tržištu licenciranjem i franšizama. Intelektualno vlasništvo ima sve veću važnost u određivanju konkurentskih prednosti poduzetnika.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo je organizacija koja dodjeljuje autorska i srodna prava, te prava industrijskog vlasništva, savjetuje, obavještava i objavljuje radove s područja intelektualnog vlasništva. Državni zavod za intelektualno vlasništvo povezuje sustav intelektualnog vlasništva s ostalim međunarodnim i europskim institucijama.

Zahvaljujući vrlo ranim multilateralnim konvencijama, područje intelektualnog vlasništva jedno je od rijetkih grana prava koje uživa visok nivo usuglašenosti u

većini svjetskih pravnih sistema. U novije vrijeme, kroz rad velikih multilateralnih organizacija poput Svjetske trgovinske organizacije ili Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, polako dolazi do daljeg ujednačenja ostvarivanja sadržaja prava na međunarodnom nivou. Međunarodna zajednica je kroz relevantne međunarodne dokumente uspostavila standarde za zaštitu prava intelektualne svojine. Zaštita prava intelektualnog vlasništva može imati višestruki značaj za razvoj jednog društva, doprinijeti jačanju ekonomije i unapređenju standarda života. Države koje su lideri inovacije i kreativnosti utvrđuju jake legalne mehanizme koji osiguravaju zaštitu prava intelektualnog vlasništva. Neophodno je za cijelo gospodarstvo, koje uključuje korisnike, nositelje prava, državne i međunarodne institucije, da zajedno pronalaze praktična i efikasna rješenja za zaštitu intelektualnog vlasništva.

7. IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Marija Mandić

Matični broj studenta: 0016120778

Naslov rada: Patent kao pravno sredstvo uređenja pravno poslovnih odnosa između pravnih i fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta

17.06.2024.

LITERATURA

1. Alhomaidan, H., Alhomaidan, N., & Alhomaidan, A. (2022). Influence of patents on embryonic stem cells research. *Journal of Advances in Medical and Pharmaceutical Sciences*, 35-45. <https://doi.org/10.9734/jamps/2022/v24i9578>
2. Bašić, M. (2015.). "Internationalisation of firms according to open innovation perspective". Faculty of Economics and Business, University of Zagreb.
3. Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L., i Petrovečki, M. (2009.). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina*, 45 (2), 108-117.
4. Benčić, Z. (2001.). Intelektualno vlasništvo, suvremeni resurs za postizanje globalne tehnološke kompetitivnosti. *Automatika*, 42 (3-4), 199-206.
5. Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, od 9. rujna 1886., dopunjena u Parizu 4. svibnja 1896., revidirana u Berlinu 13. studenoga 1908., dopunjena u Bernu 20. ožujka 1914., revidirana u Rimu 2. lipnja 1928., u Bruxellesu 26. lipnja 1948., u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Parizu 24. srpnja 1971. i izmijenjena 28. rujna 1979.
6. Brautović, M. (2007.). Protection of Privacy, Intellectual Property and Electronic Business as Indicators of Ethicalness of Online Media in Croatia. *Medijska istraživanje*, 13 (1), 51-67.
7. Castaldi, C. (2023). The geography of urban innovation beyond patents only: new evidence on large and secondary cities in the united states. *Urban Studies*, 61(7), 1248-1272. <https://doi.org/10.1177/00420980231204718>
8. Čemelč-Marjanović, V., Vedrina, D., Čukman-Batinić, I. (2001.). Integracija elektroničkih dokumenata u spisovodstvo DZIV-a. *Arhiva vjesnika*, 44, 175-181.
9. Cmić, J. (2001.). Ustavne odredbe o autorskom pravu. *Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža*, 10, 51 – 61.

10. Cornish, W. (2006.). *Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?*. Zagreb: Omilex d.o.o.
11. Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). *Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property*. *Oeconomica Jadertina*, 2.
12. Deng, H., Liu, X., & Xiao, L. (2023). Does patent infringement litigation affect stock price crash risk? evidence from china. *Accounting and Finance*, 64(1), 3-39. <https://doi.org/10.1111/acfi.13139>
13. Direktiva 98/44/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoških izuma. *Službeni list Europkih zajednica*, 62 (13).
14. Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. *Službeni list Europkih zajednica*, 44 (13).
15. Dong, L. and Pan, H. (2021). Impact of patent infringement compensation rules on patent quality problems. *Complexity*, 2021, 1-12. <https://doi.org/10.1155/2021/5554310>
16. Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). *Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu*. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.
17. https://advokat-prnjavorac.com/zakoni/Zakon_o_patentu.pdf
18. https://www.ipr.gov.ba/upload/documents/dokumenti_podstranice/arhiva/arhiva_hr/zakon%20o%20industrijskom%20vlasnistvu%20u%20bosni%20i%20hercego%20vini-hrv.pdf
19. J. Adamović, B. Blažević, A. Cvetić, I. Gliha, I. Kunda, R. Matanovac, S. Matešić, K. Parać, A. Rački Marinković, M. Šiša Hrlić, Ž. Topić, G. Vuković, S. Zatezalo, *Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu*, 2007
20. Ji, H. (2023). Can green innovation promote the financial performance of smes? empirical evidence from china. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 31(2), 1288-1302. <https://doi.org/10.1002/csr.2633>

21. Mafu, M. (2023). Expired patents: an opportunity for higher education institutions. *Frontiers in Research Metrics and Analytics*, 8. <https://doi.org/10.3389/frma.2023.1115457>
22. Matanovac, R.; Rački Marinković, A., Registri prava intelektualnog vlasništva, u: Josipović, T. (ur.), *Hrvatsko registarsko pravo – registri pravnih osoba, nekretnina, pokretnina i prava*, Narodne novine, Zagreb, 2006.
23. Medina, L., Cano-Kollmann, M., & Álvarez, I. (2020). International connectivity in the generation of information and communication technology (ict) in spain. *Competitiveness Review an International Business Journal Incorporating Journal of Global Competitiveness*, 30(3), 355-371. <https://doi.org/10.1108/cr-08-2019-0072>
24. Pajarinen, M. (2020). Information disclosure., 1-3. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7883-6_253-2
25. Pehar, S.; Vidić, M.; Jurković, C., Postupak za priznanje patenta u pravu Bosne i Hercegovine, *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, br. XXVII., 2019., str. 5-36.
26. Rauf, A. (2019). How different kinds of innovation affect trade performance of enterprises in china?. *JESD*. <https://doi.org/10.7176/jesd/10-10-07>
27. Righi, C. and Simcoe, T. (2023). Patenting inventions or inventing patents? continuation practice at the uspto. *The Rand Journal of Economics*, 54(3), 416-442. <https://doi.org/10.1111/1756-2171.12446>
28. S. Marković; *Pravo intelektualne svojine*, Magistrat i Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007;
29. Scheinerman, N. and Sherkow, J. (2021). Governance choices of genome editing patents. *Frontiers in Political Science*, 3. <https://doi.org/10.3389/fpos.2021.745898>
30. Sporazum TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)
31. Stauffer, L. (2023). Reducing the risk of patent infringement. *Proceedings of the Design Society*, 3, 3035-3044. <https://doi.org/10.1017/pds.2023.304>

32. Sterzi, V. (2021). Patent assertion entities and patent ownership transparency: strategic recording of patent transactions at the uspto. *Journal of Competition Law & Economics*, 17(4), 978-1006. <https://doi.org/10.1093/joclec/nhab013>
33. Talvela, J. and Käsä, T. (2019). Legal fights for patent rights: are the judicial concerns of small companies justified?.. <https://doi.org/10.23919/picmet.2019.8893854>
34. Ugovor o suradnji na području patenata, Narodne novine, Međunarodni ugovori, br. 3/1998 i 10/1998
35. Verona, A., Pravo industrijskog vlasništva, Informator, Zagreb, 1978.
36. Zhu, D. (2019). Bibliometric analysis of patent infringement retrieval model based on self-organizing map neural network algorithm. *Library Hi Tech*, 38(2), 479-491. <https://doi.org/10.1108/lht-12-2018-0201>
37. Zingg, R. and Elsner, E. (2020). Protection heterogeneity in a harmonized european patent system. *European Journal of Law and Economics*, 50(1), 87-131. <https://doi.org/10.1007/s10657-020-09651-9>

BIOGRAFIJA

Marija Mandić

Datum rođenja: 02/10/1995 **Državljanstvo:** hrvatsko **Spol:** Žensko

Telefonski broj: (+385) 98751598 (Mobilni telefon) **E-adresa:**

marija.mandic95@gmail.com

WhatsApp Messenger: 098 751 598

Adresa: Utinjska 14/5, 10020, Zagreb, Hrvatska (Kućna)

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

01/10/2021 – TRENUTAČNO Zagreb, Hrvatska

PROJEKTNI MENADŽMENT Veleučilište Baltazar Zaprešić

01/10/2018 – 01/10/2021 Zaprešić, Hrvatska

EKONOMIST Veleučilište Baltazar Zaprešić

01/09/2010 – 15/05/2014 Zagreb, Hrvatska

POSLOVNI TAJNIK Upravna škola Zagreb

RADNO ISKUSTVO

01/04/2017 – 01/12/2023 Zagreb, Hrvatska

ADMINISTRATIVNI RADNIK BLINJA PROMET D.O.O.

- odnosi sa kupcima
- izdavanje računa
- administrativni poslovi

15/06/2023 – 15/09/2023 Vail Colorado, Sjedinjene Države

BUSSER BARRIO SOCIAL RESTAURANT

- doček gostiju
- čišćenje stolova
- poliranje pribora za jelo
- pomaganje konobaru

01/08/2022 – 15/09/2022 Hayanis, Massachusetts, Sjedinjene Države

KUHINJA BAXTERS CAPE COD

- priprema salata i sendviča
- pomoć glavnom kuharu

15/06/2022 – 15/09/2022 Hayanis, Sjedinjene Države

SPREMAČICA COVE AT YARMOUTH

- održavanje čistoće soba

DIGITALNE VJEŠTINE

MS Office (Word Excel PowerPoint) Internet Komunikacijski programi (Skype Zoom TeamViewer)

Timski rad Windows S lakocom prihvacam i rjesavam nove izazove kroz koje napredujem
Društvene

mree Prilagodljivost Pristupacna DODATNE INFORMACIJE

VOZAČKA DOZVOLA

Vozačka dozvola: B kategorija